ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΑΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΝ ΛΕΙΨΙΑ

Τόμος Β'. — *Συνδρομή, ἀρχομένη ἀπὸ 1. Ἰανουαρίου καὶ 1. Ἰουλίου ἑκάστου ἔτους, ἐξάμηνος μόνον καὶ προπληρωτέα: Πανταχοῦ φράγκ. χρ. 10 ἢ μάρκ. 8.* — **ΕΤΟΣ Β'.**

ΑΡΙΘΜ. 27. — *τῇ 1/13. Φεβρουαρίου* **1886.**

ΑΙ ΑΣΘΕΝΕΙΑΙ ΤΩΝ ΤΕΚΝΩΝ ΜΑΣ.

Ὑπάρχουσι ζητήματά τινα ἐν τῇ ἰατρικῇ ἐπιστήμῃ, τά ὁποῖα τρόπον τινὰ ἐδημιουργήθησαν ὑπὸ τοῦ πνεύματος τῶν νεωτέρων χρόνων. Δὲν θέλομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἦσαν ὅλως ἄγνωστα εἰς τοὺς παλαιοτέρους, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἐτέθησαν ἐπὶ τοῦ τάπητος καὶ ἐγένοντο ἀντικείμενα τῆς κοινῆς προσοχῆς καὶ ἐρεύνης, ἀφ' οὗ προηγουμένως μετὰ μείζονος ἢ τὸ πρότερον ἐμβριθείας ἐξητάσθησαν οἱ νόμοι, εἰς οὓς ὑπάγονται. Τοιαῦτα ζητήματα εἶνε τὰ πρὸς τὴν ὑγιεινὴν τῶν παιδίων ἀφορῶντα. Ἰατροὶ καὶ παιδαγωγοὶ ἤγαγον αὐτὰ πρῶτον εἰς μέσον καὶ προσεπάθησαν νὰ τὰ λύσωσι, τὴν σήμερον δὲ τὰ μᾶλλον μεμορφωμένα στοιχεῖα τοῦ δημοσίου καὶ ἰδίᾳ γονεῖς ἔχοντες μικρὰ τέκνα καὶ μεριμνῶντες περὶ τῆς προσηκούσης αὐτῶν παιδεύσεως καὶ ἀγωγῆς μετ' ἐνδιαφέροντος παρακολουθοῦσι πάσας τῶν ζητημάτων τούτων τὰς φάσεις.

Τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ πλείστου μέρους τοῦ κοινοῦ περὶ παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ εἰς τὸ σχολεῖον φοιτῶντος παιδίου εἶνε καὶ εὐεξήγητον καὶ λίαν εὐφρόσυνον σύμπτωμα τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω προκοπῆς τῆς συγχρόνου γενεᾶς. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν, τοῖς Ἀνατολίταις, μόλις ἐπ' ἐσχάτων ἴσως ἤρχισε νὰ ῥιζοβολῇ ἡ πεποίθησις ὅτι πρὸς μόρφωσιν νέας καθ' ὅλα ὑγιοῦς καὶ σθεναρᾶς γενεᾶς ἀνάγκη οὐ μόνον ἡ διανοητικὴ τῶν παιδίων μόρφωσις μετὰ ζέσεως νὰ ἐπιδιώκεται, ἀλλὰ καὶ νὰ καταβάλλεται πᾶσα δυνατὴ μέριμνα περὶ τῆς σωματικῆς αὐτῶν καταστάσεως ἐν τοῖς χώροις, ἔνθα παρατίθενται αὐτοῖς πάντα τά, καὶ οὐχὶ σπανίως λίαν δύσπεπτα, πνευματικὰ σιτία. Ἐν Εὐρώπῃ πᾶσαι αἱ κοινωνικαὶ τάξεις ἐνεκολπώθησαν ἤδη ἀπὸ πολλοῦ τὰ ζητήματα ταῦτα καὶ ζωηρὰ παρατηρεῖται ἡ συνεργασία αὐτῶν καὶ σύμπραξις εἰς τὰ διάφορα ὑγιεινομικὰ ζητήματα, τὰ οἱανδήποτε ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν εὐεξίαν τοῦ παιδικοῦ σώματος· οὕτω π. χ. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, κατὰ τὰς θερινὰς διακοπάς,

Η ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ. (Ἐξ ἑλλ. φωτογραφήματος.)

στέλλονται δαπάναις ἰδιαιτέρων ἐπὶ τούτῳ συλλόγων τὰ ἀσθενῆ παιδία εἰς τὴν ἐξοχὴν ἢ εἰς τὰ θαλάσσια λουτρά. Ὁμοίως τὰ περὶ τῶν θρανίων τῶν σχολῶν, τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων, τῆς ἐπιβολῆς ὑπερμέτρου διανοητικῆς ἐργασίας εἰς τὰ παιδία καὶ διανοητικῶν ἀσθενειῶν τῶν μαθητῶν ζητήματα ἐγένοντο ἀφετηρία πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐμβριθῆ ἔρευναν αὐτῶν ὑφ' ὅλων τῶν εἰδημόνων. Ἡ θέρμανσις ἐπίσης καὶ ὁ φωτισμὸς καὶ ὁ ἀερισμὸς τῶν σχολείων δὲν εἶνε ξηρὰ ζητήματα, δυνάμενα νὰ λυθῶσιν μόνον ἐπὶ τοῦ „πρασίνου τάπητος" καὶ πρὸς τοὺς μὴ ἔχοντας πεῖραν αὐτῶν ἁπλοϊκοὺς ἰδιώτας ὄντα βιβλίον αἰνιγματῶδες καὶ δι' ἑπτὰ σφραγίδων σεσημασμένον.

Ὅλα τὰ προοδευτικὰ ταῦτα φαινόμενα εἶνε ἐξ ἐναντίας καρποὶ τοῦ πρακτικοῦ νοῦ τῶν νεωτέρων ἀνθρώπων, δὲν ὑπάρχει δὲ ζήτημά τι τῆς ὑγιεινῆς τῶν σχολείων, ὅπερ ἐνταῦθα νὰ μὴ ἐκίνησεν εἰς σφοδροτέρους παλμοὺς τὰς καρδίας τῶν γονέων, διότι εἰς ὅλα ταῦτα τὰ ζητήματα πᾶς γονεὺς ὡς ἐξ αὐτομάτου ἀναπολεῖ εἰς τὸν νοῦν του τὴν φράσιν: „Πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς τοῦ τέκνου μου!" — φράσιν, ἥτις μόνον ἕνα μοναχὸν δὲν δύναται νὰ συγκινήσῃ.

Ἐν τούτοις μὴ βιαζώμεθα· πᾶν ὅ,τι διαδίδεται εἰς τὸ δημόσιον καὶ γίνεται παρ' αὐτοῦ ὁμοθύμως ἀποδεκτὸν δὲν στερεῖται βεβαίως καὶ ἀληθείας τινὸς πραγματικῆς. Ὅτι ὡρισμέναι τινὲς ἀσθένειαι προσβάλλουσι τὰ παιδία ἰδίως καθ' ἣν ἐποχὴν φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα, τοῦτο ἀπεδείχθη ἤδη καὶ εἶνε γνωστὸν ἀπὸ πολλοῦ, σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως τὸ φαινόμενον τοῦτο κατέστη ἀφορμὴ νὰ ῥιζωθῇ παρὰ τῷ λαῷ ἡ ἐξῆς ἰδέα, ὅτι ὅλαι αἱ τοιαῦται νόσοι οὐ μόνον γεννῶνται διαρκούσης τῆς σχολικῆς φοιτήσεως, οὐ μόνον ἔχουσι σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ σχολεῖον, ἀλλὰ καὶ προκύπτουσιν ἐν αὐτῇ τῇ σχολῇ καὶ δι' αὐτῆς τῆς σχολῆς. „Τὰ νεώτερα ἡμῶν σχολεῖα εἶνε πηγὴ τῶν περισσοτέρων παιδικῶν νοσημάτων" λέγουσιν οἱ πολλοί, καὶ τὴν πεποίθησίν των ταύτην ἐξακολουθοῦσι νὰ ἔχωσι παρ' ὅλας τὰς ἀντιφατικὰς ἀποδείξεις. Ἀλλ' ὅστις ὅμως ἔσχε ποτὲ τὸ ἐνδιαφέρον νὰ παρατηρήσῃ καὶ ἐμβριθῶς νὰ μελετήσῃ τὴν γένεσιν τῶν σχολικῶν νοσημάτων, αὐτὸς φθὰς εἰς τὸ τέρμα τοῦ ἔργου του πρέπει νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι ἀδίκως ἐπιρρίπτεται ὅλη ἡ εὐθύνη εἰς τὰ σχολεῖα καὶ ἐν γένει εἰς τὸ ἐπικρατοῦν ἐκπαιδευτικὸν σύστημα. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι κυρίως οἱ διδάσκαλοι ὤφειλον νὰ σπουδάζωσι καὶ αὐτοὶ καὶ νὰ μελετῶσι τὴν παιδικὴν ὑγιεινήν, ὅπως περιέλθωσιν εἰς θέσιν, ὥστε νὰ ἦνε ἱκανοὶ τὰς εἰς τὸν νοῦν τοῦ παιδὸς ἐπιβαλλομένας ἀξιώσεις των νὰ ῥυθμίζωσι προσηκόντως καὶ πρὸς τὴν σωματικὴν αὐτῶν κατάστασιν.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ οἴκου, ἡ οἰκογένεια, ὁ διδάσκαλος· — ἡ τριὰς αὕτη δέον ν' ἀποτελῇ μονάδα ἐν τῷ σπουδαιοτάτῳ ζητήματι περὶ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς τοῦ παιδὸς εὐεξίας. Δύσκολον εἶνε νὰ ἐννοήσῃ τις πῶς ἓν μέρος τῆς τριάδος ταύτης ἄνευ τῶν λοιπῶν ἢ καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς ταῦτα δύναται ἀποτελεσματικῶς νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς ὑγιείας τοῦ παιδός, διότι πρόδηλον εἶνε, ὅτι ἐνταῦθα πᾶσα μονομερὴς ἐνέργεια οὐδεμίαν θὰ ἔχῃ ἐπιτυχῆ ἔκβασιν.

Πραγματικῶς πολλὰ ἀπαιτοῦμεν παρὰ τῆς σχολῆς, ἡ ὁποία ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι τῆς ἐν αὐτῇ διατριβῆς τῶν παιδίων δύναται μόνον ἀπὸ τῶν κυριωτέρων ἐπηρειῶν νὰ τὰ προφυλάξῃ, λησμονοῦμεν δὲ παντελῶς ὅτι τὰ παιδία μας πολὺ περισσότερον χρόνον τῆς ἡμέρας δὲν μένουσιν ἐν τῇ σχολῇ, ἀλλ' ὑπόκεινται εἰς τὰς συνθήκας τῆς ἐν τῷ πατρικῷ οἴκῳ των διαβιώσεως. Ὅ,τι κατὰ τὰ τρία τέταρτα τῆς ἡμέρας ἐν τῷ οἰκογενειακῷ κύκλῳ παραβλέπομεν καὶ παραμελοῦμεν, τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπανορθωθῇ ὑπὸ τῆς ἐπὶ ἓν μόνον τέταρτον τοῦ ἡμερονυκτίου ἐν τῇ σχολῇ διαμονῆς. Ὁ ἰατρὸς βλέπει βεβαίως καθ' ἑκάστην τὰς ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἐλλείψεις καὶ προσπαθεῖ νὰ τὰς ἐπανορθώσῃ κατὰ τὸ δυνατόν, ἐν τούτοις πλειστάκις καὶ ἐφ' ὅσον κατέρχεται εἰς τὰς ἀπορωτέρας τάξεις τοῦ λαοῦ ἔτι περισσότερον καὶ συχνότερον πείθεται ὅτι πάντῃ ἀδύνατος ἀποβαίνει ἡ ἐκτέλεσις τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδομένων συμβουλῶν. Τί συμβαίνει δὲ εἰς τὰς εὐπόρους καὶ πλουσίας οἰκογενείας; Ἐδῶ ὁπωσδήποτε ἐκπληροῦνται μὲν οἱ ὅροι τῆς οἰκιακῆς ὑγιεινῆς, ἀλλὰ λείπει πᾶσα συνάφεια, πᾶσα συνοχή, πᾶσα ἐνιαία ἐνέργεια μεταξὺ οἰκίας καὶ σχολῆς. Ἕκαστος ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον του καὶ ἐνεργεῖ κατὰ τὰς ἰδίας του ἀρχάς, μόνον δὲ λίαν ἐπιμελεῖς καὶ συνετοὶ γονεῖς προσπαθοῦσιν ἐνίοτε νὰ μάθωσιν, ἂν αἱ ἀρχαὶ αὗται συμφωνοῦσιν, ἂν συμπληροῦνται ἀμοιβαίως καὶ ὑποστηρίζονται, ἢ ἂν ἀντιστρατεύονται καὶ ἀναιροῦσιν ἀλλήλας. Ὀλίγιστοι δὲ εἶνε οἱ γινώσκοντες τί ὁ διδάσκαλος διδάσκει τοὺς μαθητάς του καὶ ποῖα διανοητικὰ καθήκοντα ἐπιβάλλει αὐτοῖς πρὸς ἐκτέλεσιν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐδεμίαν ἔννοιαν ἔχουσιν οἱ γονεῖς περὶ τῶν ὑγιεινομικῶν προσπαθειῶν τῆς σχολῆς, ὅπως καὶ οἱ διευθύνοντες ταύτην δὲν δύνανται νὰ μαντεύσωσι ποτέ μόνοι των τὰς ἀπαιτήσεις τῶν γονέων. Οὐδεὶς δύναται ν' ἀπαιτήσῃ ὅπως ἡ σχολὴ ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς ἀπαιτήσεις ἑκάστου ἀτόμου κατ' ἰδίαν, ἢ κατὰ τρόπον τέλειον νὰ ἐκπληρώσῃ ὅλους τοὺς νόμους τῆς παιδικῆς ὑγιεινῆς. Δὲν θὰ ἦτο πλέον εἰς αὐτὴν δυνατὸν νὰ ἐπιδιώξῃ τὸν κύριον σκοπόν της καὶ νὰ συγκρατήσῃ τὴν πειθαρχίαν, ἂν κατηνάλισκε τὴν προσοχήν της εἰς ἓν ἕκαστον τῶν παιδίων. Ἡ οἰκογένεια ὅμως δύναται καὶ ὀφείλει ὅσον τὸ δυνατὸν συστηματικώτερον καὶ συνετώτερον νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ τῆς φυσικῆς καὶ ψυχικῆς ἀναπτύξεως τοῦ παιδίου. Ἐὰν ἡ οἰκιακὴ ὑγιεινὴ ἐξετιμᾶτο καὶ ἐξηπλοῦτο περισσότερον, „πολλαὶ ἀσθένειαι", ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς κατωτέρω, οὐ μόνον θ' ἀπετρέποντο, ἀλλὰ καὶ θὰ διεγινώσκοντο ἐγκαίρως. Τὰ „σχολικὰ νοσήματα" τότε δὲν θὰ ἦσαν οὔτε τόσον πολυάριθμα οὔτε τόσον σπουδαῖα, θὰ παρείχετο δὲ καὶ εἰς τὸν ἰατρὸν ἡ εὐκολία πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθοῦς πηγῆς αὐτῶν.

* * *

Διὰ πολλῶν παρατηρήσεων ἀπεδείχθη ἤδη, ὅτι ἐκ τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ μαθητοῦ ὑπόκειται πρὸ πάντων εἰς ὁλονὲν αὐξουσαν βλάβην, ὅτι δηλαδὴ ἡ μυωπία οὐ μόνον ἐξαπλοῦται εἰς περισσοτέρους μαθητὰς ἐφ' ὅσον προβαίνει τις εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς σχολῆς, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὰ ἅπαξ ὑπ' αὐτῆς προσβληθέντα παιδία κατὰ τὸ διάστημα τῆς μαθητείας των πάσχουσιν ὁλονὲν περισσότερον ὑπ' αὐτῆς. Ἀφ' ὅτου ὁ Ἰάκωβος Ware (1812) πρῶτος ὑπέδειξε τοῦτο, ἐγένοντο χάριν ἐπιστημονικῶν σκοπῶν ὑπὸ ἐπισήμων ὀφθαλμιατρῶν οὐκ ὀλίγαι ἔρευναι ἐπὶ χιλιάδων μαθητῶν διαφόρου ἡλικίας. Τὰ ἐξαγόμενα ἦσαν λίαν περίεργα καὶ φοβερά. Ἀπὸ τάξεως εἰς τάξιν ὁ ἀριθμὸς τῶν μυώπων αὐξάνεται, οὕτως ὥστε ἐν ᾧ εἰς τὴν πρώτην τάξιν ὁ μέσος ὅρος εἶνε 12 % εἰς τὴν τελευταίαν ὑπερβαίνει πολλάκις καὶ τὰ 56 %.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι ἀποδεικνύουσι φανερῶς ὅτι τὸ κακὸν γεννᾶται κατὰ τὸν καιρὸν τῆς μαθητείας, συγχρόνως δ' ἐξ αὐτῶν μανθάνομεν καὶ τὴν διαφοράν, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ σχολείων μὴ ὑποκειμένων εἰς τὰς αὐτὰς συνθήκας. Εἰς τὰ

ἀγροτικὰ σχολεῖα ἡ δὲν ὑπάρχει μυωπία καθόλου, ἢ ἡ ἐξάπλωσις αὐτῆς εἶνε μόνον 1 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν· εἰς τα παρθεναγωγεῖα ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀνέρχεται εἰς 10—15 τοῖς ἑκατὸν καὶ εἰς τὰ γυμνάσια 50—60 τοῖς ἑκατόν. Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι μᾶς ἀναγκάζουσι νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι τὸ κακὸν τοῦτο ἔχει τὰς ῥίζας του εἰς αὐτὴν τὴν σχολήν, ἐνισχυόμεθα δ' ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν παραδοχὴν ταύτην λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ τὸ νεογέννητον βρέφος εἶνε μύωψ. Ἡ ἰσχυρὰ κύρτωσις τοῦ κερατοειδοῦς χιτῶνος τοῦ ὀφθαλμοῦ του ἰσοπεδοῦται ὁλονὲν ἐφ' ὅσον μεγαλόνει, καὶ καθ' ἣν ἐποχὴν ἀρχίζει νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον ἐξαφανίζεται παντελῶς ἡ προτέρα αὐτοῦ μυωπία. Ἡ ἱκανότης τοῦ παιδικοῦ ὀφθαλμοῦ τοῦ νὰ διακρίνῃ εὐκρινῶς τὰ ἀντικείμενα καὶ εἰς μακρὰν ἀπόστασιν καὶ ἐκ τοῦ πλησίον, νὰ βλέπῃ καθαρῶς καὶ αὐτὰς τὰς ἐλαχίστας αὐτῶν λεπτομερείας, δυσκόλως δύναται νὰ διατηρηθῇ μέχρι τέλους τοῦ βίου ἕνεκα τῶν ἀπαιτήσεων καὶ τοῦ βίου τοῦ ἡμετέρου πολιτισμοῦ. Τὸ παιδίον τοῦ χωρίου διατηρεῖ αὐτὴν μακρότερον χρόνον, ἀλλ' ὁ παῖς τοῦ ἀστοῦ, ἀναγκαζόμενος πολλάκις νὰ διημερεύῃ ἐντὸς στενῶν ὁδῶν, ἐπὶ ὁλοκλήρους ἑβδομάδας μὴ βλέπων πρὸ αὐτοῦ ἐκτεινόμενον μακρὸν ὁρίζοντα, ἐγειρόμενος λίαν πρωΐ καὶ κατατρίβων τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας εἰς ἐκμάθησιν ὅσον ἔνεστι πλειοτέρων σχολικῶν θεμάτων, ὁ παῖς αὐτὸς πάντοτε σχεδὸν ἀναγκάζεται νὰ ἔχῃ τοὺς ὀφθαλμούς του ἐστραμμένους εἰς πλησίον κείμενα πράγματα. Τὸ σχῆμα λοιπὸν τῶν ὀφθαλμικῶν βολβῶν του ἐπιμηκύνεται διὰ τῆς συνεχοῦς ἐνεργείας τῶν ὀφθαλμικῶν μυῶν, καὶ ἐπειδὴ συγχρόνως ἔν τε τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ τῷ ὀφθαλμῷ τὸ ποσὸν καὶ ἡ πίεσις τοῦ αἵματος αὐξάνεται, γεννᾶται φυσικῶς ἡ μυωπία, ἥτις καθ' ἡμέραν ἐπιτείνεται.

Εἶνε φανερὸν ὅτι πρὸς τοῦτο συντελεῖ καὶ ἡ σχολὴ τὸ καθ' ἑαυτό. Ἡ χρῆσις μαύρων πλακῶν, αἵτινες ὑπὸ τῶν εἰδημόνων κατεδικάσθησαν πλέον καὶ ἤρχισαν ν' ἀντικαθιστῶνται διὰ λευκῶν, ἡ διαρκὴς ταλαιπωρία τῆς ὁράσεως πρὸς ἀνάγνωσιν βιβλίων τυπωμένων διὰ λίαν λεπτῶν, πολλάκις ἀμαυρῶν καὶ δυσαναγνώστων γραμμάτων, ἔπειτα ὁ ἀτελὴς φωτισμὸς τῶν παραδόσεων καὶ ἡ κακὴ τοῦ σώματος καὶ τῆς κεφαλῆς τῶν μαθητῶν στάσις, ὅλα ταῦτα συνηνωμένα ἐνεργοῦσιν ἐν τῇ σχολῇ πρὸς ἐξάντλησιν τῆς ὀπτικῆς δυνάμεως.

Ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν, ὅτι καθ' ὃν χρόνον τὰ παιδία μαθητεύουσι πολὺ περισσότερον περιπίπτουσιν εἰς σφάλματα κατὰ τῆς ὑγιείας των ἐκτὸς τῆς σχολῆς, καὶ ὅτι πρὶν ἢ ἀρχίσωσιν ἀκόμη νὰ φοιτῶσιν εἰς αὐτὴν ἀσχολοῦνται ἢ ἀναγκάζονται ὑπὸ τῶν κατ' ἰδίαν ἢ ἐν τοῖς παιδικοῖς λεγομένοις κήποις διδασκάλων των ν' ἀσχολῶνται εἰς ἐργασίας, αἵτινες μόναι ἀρκοῦσι νὰ παραγάγωσιν ὅλα τὰ πάθη τῆς μυωπίας. Τὰ εἰκονογραφημένα βιβλία καὶ ἀναγνωσματάριά των πολλάκις εἶνε τυπωμένα ἐπὶ χάρτου ἐλεεινοῦ καὶ διὰ στοιχείων μικροσκοπικῶν. Τὸ παιδίον ἀναγινώσκει κατ' οἶκον τὰ βιβλία ταῦτα ὁτὲ μὲν κρατοῦν αὐτὰ παραπολὺ πλησίον, ὁτὲ δὲ ἀφίνον ὁριζοντείως νὰ κῆνται ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἄλλοτε τὰ ἀναγινώσκει ὑπὸ τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας ἢ εἰς τὸ ἑσπερινὸν σκιόφως, ἢ τοιουτοτρόπως ὥστε τὰ γράμματα καθ' ὁλοκληρίαν νὰ σκιάζωνται. Ἡ οἰκιακὴ ἐπιτήρησις ἐν γένει, ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ὤφειλε νὰ ἦνε αὐστηροτέρα, εἶνε ἐξ ἐναντίας μᾶλλον ἀσυνεπὴς καὶ ἐπιπολαιοτέρα παρὰ τὴν ἐν τῇ σχολῇ, καὶ ὅμως πᾶσα καταστροφὴ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπιρρίπτεται εἰς βάρος τῆς σχολῆς, ταύτην καθιστῶμεν ὑπεύθυνον διὰ πᾶσαν, ἐξ ἰδίας ἄλλως ἀμελείας προελθοῦσαν, βλάβην τῆς ὁράσεως τῶν τέκνων μας. Περὶ τούτου οἱ διασημότεροι τῶν παιδιατρῶν εἶνε ἤδη πεπεισμένοι, εἷς δ' ἐξ αὐτῶν λέγει ἔν τινι τῶν συγγραμμάτων του περὶ τοῦ θέματος τούτου: „Ἐξ ὅλων τούτων δὲν ἐξάγεται ὅτι μόνη ἡ σχολὴ ἐνέχεται εἰς τὴν γέννησιν τῆς μυωπίας. Ἀπ' ἐναντίας εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι εἰς τὴν παραγωγὴν αὐτῆς οὐ μικρὸν συντελεῖ καὶ ἡ κατ' οἶκον ἀγωγὴ τῶν παιδίων."

Ἐκτὸς τῆς μυωπίας μία τῶν σπουδαιοτέρων καὶ συνηθεστέρων ἀσθενειῶν τῶν μικρῶν μαθητῶν εἶνε καὶ ἡ „σκολίωσις" τῶν ὤμων καὶ ἡ κύρτωσις τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Δὲν δύναταί τις ν' ἀρνηθῇ ὅτι εἰς τοῦτο ἡ σχολὴ δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀθῶα. Ἐν τούτοις πᾶς ἄνθρωπος φυσικῶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἦνε „ῥαδινὸς ὡς ἐλάτη" καὶ νὰ ἔχῃ τὰ ὀστᾶ του τόσον καλῶς κατεσκευασμένα, ὥςτε νὰ μεγαλόνῃ μὲ κάλλος καὶ μὲ τὴν ἀπαιτουμένην συμμετρίαν. Πρὸ πάντων δὲ ἀφορμὴν πρὸς τοιαύτας παρατηρήσεις εἰς τοὺς ἰατροὺς ἔδωκαν τὰ κοράσια, ἅτινα συνηθέστερον ἀπαντῶσιν ἔχοντα ἀνώμαλον καὶ ἀφύσικον στάσιν τοῦ σώματος. Εἶνε ὀφθαλμοφανὲς ὅτι ἐφ' ὅσον τὰ παιδία εἶνε ἠναγκασμένα ἐπὶ πολλὰς ὥρας νὰ κάθηνται ἐπὶ θρανίων, πᾶσα νοσηρὰ τοῦ σκελετοῦ αὐτῶν κλίσις δὲν δύναται διὰ τοῦ τρόπου τούτου νὰ βελτιωθῇ, ὅτι προςέτι ἀνωμαλίαι τινὲς ἔλαφραὶ μὴ κινήσασαι ἄχρι τοῦδε τὴν προςοχὴν τῶν γονέων ἐνισχύονται τοιουτοτρόπως καὶ φανεροῦνται. Οἱ γονεῖς τότε προςάγουσι τὸ παιδίον εἰς τὸν ἰατρὸν καὶ παραπονοῦνται κατὰ τῆς σχολῆς, χωρὶς νὰ φαντάζωνται πόσον ἄδικα εἶνε πολλάκις τὰ παράπονά των. Ὡς καὶ εἰς πολλὰς δὲ ἄλλας χρονίας νόσους τῆς παιδικῆς ἡλικίας, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἀναγκάζονται ν' ἀκούσωσι τὸ ἀπαίσιον ἐκεῖνο „εἶνε πολὺ ἀργά!" ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἰατρικὴ οὐδεμίαν ἔχει δύναμιν ἀπέναντι τετελειωμένων ἤδη πηρώσεων τοῦ σώματος.

Διότι πολλάκις τα σπέρματα τοῦ κακοῦ ἐνυπάρχουσιν εἰς τὸ παιδίον καὶ πρὶν ἢ ἀκόμη ἴδῃ τὸ φῶς τοῦ κόσμου! Οὐδεὶς ἄλλος ἐκτὸς τοῦ οἰκιακοῦ ἰατροῦ, ὅςτις οὐχὶ σπανίως πολλας γενεὰς παρακολουθεῖ εἰς ὅλας τὰς φάσεις τῆς σωματικῆς αὐτῶν διαπλάσεως καὶ τῆς πρὸς τὰ νοσήματα ῥοπῆς, εἶνε εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσῃ τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τῆς Ἁγίας Γραφῆς, οἵτινες διδάσκουσιν ἡμᾶς ὅτι τὰ ἁμαρτήματα τῶν γονέων θὰ πέσωσιν ἐπὶ τὰ τέκνα ἀπὸ γενεὰς εἰς γενεάν. Αὐτὸς μόνος διαβλέπει τὴν συνάφειαν μεταξὺ τῶν χρονίων ταραχῶν τῆς θρέψεως τῶν προπατόρων, τῶν γονέων καὶ τῶν τέκνων· αὐτὸς προβλέπει τὰς καταστρεπτικὰς συνεπείας γάμων μεταξὺ χοιραδικῶν, ῥαχιτικῶν, ἀναιμικῶν ἢ καὶ φθισιώντων ὑποκειμένων. Ἡ ἐκφύλισις πολλῶν οἰκογενειῶν συμπληροῦται ὑπὸ τὰ ὄμματα αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς ἀποκεχαυνωμένας, κακῶς τρεφομένας, ὠχρὰς καὶ ἀσθενῆ ὀστᾶ ἐχούσας παραφυάδας διαβλέπει μόνον τὸ ζωηρὸν ἀπαύγασμα ἀσθενῶν προγόνων.

Ἡ ἔμφυτος ἢ καὶ ἐπίκτητος ἀδυναμία τῶν ὀστῶν καὶ ἡ ῥαχῖτις εἶνε διαδεδομέναι καὶ εἰς αὐτὰς ἀκόμη τὰς εὐπορωτέρας οἰκογενείας, ὁμοίως δὲ οὐχὶ σπάνια εἶνε καὶ τὰ λεγόμενα χοιραδικὰ τῶν ὀστῶν νοσήματα. Δὲν εἶνε ἑπομένως ἄπορον, ἂν μεταξὺ τόσων παιδίων ἀναφανῇ τάσις τις πρὸς στρεβλώσεις καὶ κυρτώσεις τοῦ εἰςέτι εὐλυγίστου σκελετοῦ ἅμα ὡς ἀρχίσωσι νὰ κάθηνται, νὰ ἵστανται καὶ νὰ περιπατῶσι. Ὅταν δὲ κατόπιν τὰ τοιαῦτα παιδία φοιτήσωσιν εἰς τὴν σχολὴν καὶ ἐπὶ πολὺν χρόνον καθήμενα ἐπὶ τῶν θρανίων ἐπαυξήσωσι τὸ δυνάμει ἤδη προϋπάρχον πάθος των, ἡ σχολὴ βεβαίως δὲν εἶνε ἡ μόνη ἔνοχος τούτου. Ἀρκεῖ νὰ ῥίψῃ τις ἓν βλέμμα εἰς τὴν εὐθὺς ὄπισθεν εἰκόνα (Σχ. 1), διὰ νὰ πεισθῇ

ὅτι καὶ ὑγιοῦς ἀκόμη παιδίου ἡ σπονδυλικὴ στήλη κάμπτεται πλαγίως, ὅταν βαστάζῃ αὐτὸ ἡ μήτηρ ἢ ἡ τροφός του πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ βραχίονος, ἕως ὅτου ἕνεκα τῆς μονομεροῦς πιέσεως τὸ παιδίον ἀπομάθῃ ἐπὶ τέλους νὰ κρατῇ στάσιν ἐντελῶς εὐθυτενῆ.

Ὅταν τὸ παιδίον, βρέφος εἰζέτι, σύρεται πάντοτε ἀπὸ τὴν μίαν μόνον καὶ τὴν αὐτὴν χεῖρα, συμπαρασύρεται συγχρόνως ἡ μία του ὠμοπλάτη καὶ τὸ οἰκεῖον μέρος τῆς σπονδυλικῆς στήλης εἰς θέσιν ὑψηλοτέραν καὶ ἐδῶ παραμένει κατόπιν διαρκῶς, οὕτως ὥςτε πολλάκις βλέπομεν ἀνθρώπους ἡλικιωμένους ἔχοντας τὸν ἕνα ὦμον ὑψηλότερα τοῦ ἑτέρου κείμενον. Φανερὸν δὲ εἶνε ὅτι πολὺ ἐπιβλαβέστεραι ἀποβαίνουσιν αἱ τοιαῦται ἐσφαλμέναι κινήσεις, ὅταν τὰ ὀστᾶ στερῶνται τῆς ἀναλόγου στερεότητος, ὅταν μένωσιν ἀνωμάλως χονδρώδη καὶ πλέον τοῦ δέοντος εὔκαμπτα καὶ ἐκθέτωνται ἀεννάως εἰς τὰς ἐπηρείας τοῦ βάρους, τῆς πιέσεως καὶ τῆς ὁλκῆς, ἕως οὗ τέλος εἰς τὴν παρὰ φύσιν ταύτην θέσιν των ἀποσκληρυνθῶσιν. Ὁμοίως καὶ ὁ τρόπος, καθ' ὃν τὰ παιδία μανθάνουσι νὰ περιπατῶσι, πολλάκις γίνεται αἰτία διαφόρων στρεβλώσεων τῆς σπονδυλικῆς στήλης, τῆς λεκάνης καὶ τῶν σκελῶν, πρὸ πάντων δὲ ἡ κακὴ ἐκείνη καὶ ὅμως παρ' ἡμῖν λίαν εὔχρηστος συνήθεια τοῦ ν' ἀναγκάζωμεν τὰ παιδία ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ ἵστανται καὶ νὰ περιπατῶσιν, πρὶν ἢ ἀκόμη τὰ σκέλη ἀποκτήσωσι τὴν ἀναγκαίαν στερεότητα ὅπως δυνηθῶσι νὰ βαστάσωσι τὸ βάρος τοῦ σώματος.

Σχῆμ. 1.

Διατείνονται ὅτι ἡ σκολίωσις γεννᾶται ἀπὸ τοῦ ἕκτου μέχρι τοῦ ὀγδόου ἔτους τῆς ἡλικίας, καὶ εἰς τὰ κοράσια μάλιστα ἕνεκα τῶν ἀσθενεστέρων σπονδύλων καὶ τῶν ἀδυνατωτέρων μυώνων κατὰ τὰ ὀκτὼ ἕως ἐννέα δέκατα ὅλων τῶν περιπτώσεων. Πολλοὶ ὅμως εἰδικοὶ ἐπιστήμονες, ἀπὸ τοῦ Malgaigne μέχρι τοῦ Hueter, ὑπέδειξαν δικαίως τὸ ἀναμφισβήτητον γεγονός, ὅτι μόνη ἀφορμὴ αὐτῆς εἶνε ἡ ἀσύμμετρος ἀνάπτυξις τοῦ σκελετοῦ, τῆς σπονδυλικῆς στήλης δηλαδὴ καὶ τῶν πλευρῶν.

Παρετηρήθη ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ὅτι ἐκτὸς τῆς ἐμφύτου ἢ λίαν πρωΐμως προσκτηθείσης ῥοπῆς πρὸς σκολίωσιν, ἥτις ἀκόμη πρὸς τὴν σχολὴν οὐδὲν ἔχει τὸ κοινόν, καὶ ἐκείνη σκολίωσις ἡ ἀναπτυσσομένη διαρκούσης τῆς εἰς τὸ σχολεῖον φοιτήσεως προκαλεῖται κυρίως ἐκ μηχανικῶν αἰτίων, ἤτοι ἐκ τῆς κακῆς τοῦ ὅλου σώματος στάσεως καὶ ἀποκλειστικῆς ἐργασίας διὰ μόνου τοῦ δεξιοῦ βραχίονος, αἰτίων ἅτινα πρὸ πάντων ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔχουσι τὴν ῥίζαν αὐτῶν. Ὅταν βλέπωμεν τὰ παιδία πῶς ἐκτελοῦσι κατ' οἶκον τὰς γραφικάς των ἐργασίας ἢ πῶς ἀναγινώσκουσι, πῶς κάθηνται πρὸ ὑψηλῶν τραπεζῶν μετὰ ὁριζοντείων ἐπιφανειῶν ἢ καὶ ἀκόμη πρὸ τῶν σανιδωμάτων τῶν παραθύρων, τὴν ἀτημελῆ καὶ ἐπικλινῆ στάσιν των ἀπέναντι λοξῶς τεθειμένου τετραδίου, πῶς κάθηνται ἐπὶ ἑδωλίων οὐδὲν ἔρεισμα παρεχόντων εἰς τὰ κεκοπιακότα νῶτά των, τότε βεβαίως δὲν πρέπει νὰ καταλαμβανώμεθα ὑπὸ ἀπορίας διὰ τὴν μεγάλην ἐξάπλωσιν τῆς σκολιώσεως τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ σώματος.

Σχῆμ. 2.

Ἑδώλιόν τι, ἢ θρανίον, ἢ κάθισμα μὴ ἀνταποκρινόμενον πλέον πρὸς τὸ σῶμα τοῦ παιδίου, δὲν εἶνε μόνον ἄχρηστον, ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβές, ἐπειδὴ ἐξαναγκάζει αὐτὸ νὰ ἔχῃ στάσιν κυρτὴν καὶ ἀφύσικον. Ἕνεκα δὲ τούτου χάριτας ὁμολογοῦσιν οἵ τε ἰατροὶ καὶ οἱ παιδαγωγοὶ τῆς Γερμανίας τῷ ἐν Zeitz διαπρεπεῖ βιομηχάνῳ Naether ἐπὶ τῇ κατασκευῇ ἕδρας, δυναμένης εὐκόλως νὰ ὑποστῇ διαφόρους μετασχηματισμούς, ὥςτε κατ' ἀρέσκειαν νὰ προσαρμόζηται εἰς παιδικὸν ἀνάστημα ἀπὸ ἡλικίας ἓξ ἕως δεκατεσσάρων ἐτῶν. Τοιαύτη τις παιδικὴ ἕδρα (Εἰκ. 2 καὶ 3), παρακολουθοῦσα τρόπον τινὰ κατὰ πόδας τὴν αὔξησιν τοῦ παιδικοῦ σώματος καὶ ἑκάστοτε προσαρμοζομένη εἰς τὸν κορμὸν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ μῆκος τῶν σκελῶν αὐτοῦ, ὁμοίως δὲ καὶ τράπεζα δυναμένη καθ' ὅλον τὸν τῆς φοιτήσεως χρόνον νὰ χρησιμεύσῃ ὡς γραφεῖον, εἶνε, νομίζομεν, δι' ἕκαστον πατέρα τὰ μόνα χρήσιμα καὶ πρακτικὰ ἔπιπλα, διὰ τῶν ὁποίων δύναται κατόπιν πλείστας ν' ἀποφύγῃ θυσίας χάριν τῆς ὑγιείας τοῦ τέκνου του.

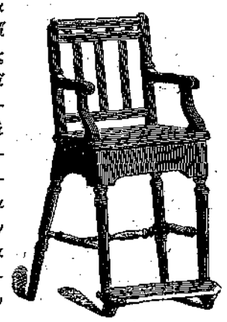

Σχῆμ. 3.

(*ἕπεται συνέχεια.*)

ΠΕΡΙ ΥΠΝΩΤΙΣΜΟΥ

ὑπὸ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗ.

(τέλος).

Εἰς τὴν τετάρτην κατηγορίαν τῶν ἐφ' ὧν ἐπέχω θέλω ἔτι νὰ κατατάξω καὶ ὅσα τινές, εἰ καὶ ἀκριβεῖς φαινόμενοι παρατηρηταί, διηγοῦνται περὶ ἀβακίων, εἰς ἃ μικρὰ ἐγκλείεται λιθίνη γραφίς, ἢ περὶ βιβλίων, ἐν οἷς τίθεται χάρτης μετὰ μικροῦ χρωστῆρος, καὶ, εἰς φῶς λαμπρόν, τῶν θεατῶν ἐχόντων τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ βιβλίου ἢ τοῦ ἄβακος, γράφονται ἐν αὐτοῖς ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις, ἃς ὁ βουλόμενος προτείνει.

Τὰ περὶ τούτων διὰ μακρῶν ἐκτίθενται ἐν τῷ γερμανικῷ περιοδικῷ Nord und Süd (Αὔγ. 1885, S. 286). Ἕνεκα

Ο ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ.

Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν Κερβίου Μάξ.

τῆς ἐπισημότητος ἀνδρῶν ὡς τοῦ ἐν Μονάχῳ Carl du Prel, τοῦ συντάκτου τῆς ἐκθέσεως, καὶ τῶν ἐπισημοτάτων φυσιοδιφῶν Crooks τοῦ Λονδίνου, τοῦ ἐν Λειψίᾳ ἀποβιώσαντος Zöllner καὶ ἄλλων, ὤφειλον ἴσως νὰ καταριθμήσω τὰ πειράματα ταῦτα, καὶ ἄλλα τινὰ ἔτι καταπληκτικώτερα, μετὰ τῶν τῆς πρώτης κατηγορίας, τῆς τῶν δι' ἐμὲ ἀναμφισβητήτων. Ἀλλ' αὐτὸς δὲν τὰ εἶδον οὐδὲ τὰ ἐξήλεγξα· δι' ὃ οὐδεὶς ἂς μὲ κακίσῃ ἂν, μέχρις οὗ τούτου μοι δοθῇ εὐκαιρία, τάττω ἔτι αὐτὰ εἰς την τελευταίαν, τὴν τῶν ἀμφιβόλων.

Καὶ διότι λοιπὸν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο παραδέχομαι ἢ πιστεύω, ἀξιῶ ὅτι καὶ οἱ ἀναγινώσκοντές μέ εἰσιν ὑπόχρεοι τ' αὐτὰ νὰ πιστεύωσι; Ἄπαγε! Ὅλως τὸ ἐναντίον. Ὀφείλουσιν οὐδὲν νὰ παραδεχθῶσιν ὅ,τι ἐξ ἰδίας πείρας δὲν ἐξακριβώσωσι, διότι οὐδὲν ὑπάρχει τὸ δι' αὐτοὺς ἀποκλεῖον τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἐντελῶς δὲν παρετήρησα καὶ ὅτι ἠπατήθην· ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου καὶ οὐδὲν ν' ἀρνῶνται, ὃ διὰ πειραμάτων ἀπροκαταλήπτως, σπουδαίως καὶ ἐπανειλημμένως γενομένων δὲν ἀπεδείχθη αὐτοῖς ἀναμφισβητήτως στερούμενον ὑποστάσεως. Πᾶσα ἐκ τῶν προτέρων κρίσις ἐστὶ προφανῶς σφαλερὰ καὶ ἀνεπαρκής, καθ' ὅσον ἡμᾶς αὐτοὺς ἱδρύουσα ὡς τὸ κέντρον τῆς δημιουργίας, ἀποκρούει πᾶν τὸ μὴ εἰς τὰς ἡμετέρας γνώσεις ἀνταποκρινόμενον.

Καὶ λοιπόν, — ἠρωτήθην πολλάκις, — ἂν ὡς ἀληθῆ παραδέχωμαι ἔστω καὶ μὴ πάντα, ἀλλὰ τινὰ κἂν τῶν φαινομένων τοῦ λεγομένου πνευματισμοῦ, πῶς δικαιολογῶ, πῶς ἐξηγῶ αὐτά;

Εἰς τοῦτο ἀπήντησα καὶ ἀπαντῶ ἔτι, ὅτι δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ ἡ δικαιολογία των, καθ' ὅσον ἐγὼ οὐδ' ἔπλασα οὐδὲ παρήγαγον αὐτά, οὐδ' ἠξεύρω πῶς νὰ τὰ ἐξηγήσω, διὰ διαφόρους λόγους· πρῶτον διότι οὐδέποτε εἰδικῶς ἠσχολήθην περὶ τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας· δεύτερον διότι καὶ ἂν εἶχον ἀσχοληθῆ, θὰ ἤξευρον μὲν πλείονα τῶν ὅσα ἠξεύρω, ἀλλὰ πιθανῶς οὐχὶ ὅσα ἡ ζητουμένη ἐξήγησις ἀπαιτεῖ, καθ' ὅσον καὶ οἱ διασημότεροι τῶν φυσιοδιφῶν ὁμολογοῦσιν ὅτι καὶ μετ' ἀτρύτους ἀγῶνας οὐδ' εἰς τὸ πολλοστημόριον τοῦ ἀχανοῦς μυστηρίου τῆς πλάσεως καὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως κατώρθωσαν ἔτι νὰ εἰσδύσωσιν, ὡς ἐν ἄλλοις μαρτυρεῖ καὶ ὁ ἔξοχος ἐν σοφοῖς Dubois Reymond (*Κλειώ*, 1885, Σ. 214, Φ. 10)· τρίτον διότι, ὡς ἀνωτέρω ἔλεγον, ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ ἐρεύνῃ τῆς ἀληθείας ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων μέθοδός ἐστιν ἡ μόνη ἀσφαλής, καὶ ἀφ' οὗ ὅ,τι πλεῖστα καὶ ὅ,τι ἀκριβέστερον βασανισθέντα συλλεγῶσι διδόμενα, τότε μόνον τὸ ἐξ αὐτῶν συμπέρασμα δύναται ὡς ἔγκυρον νὰ θεωρηθῇ.

Ἄλλοι ἂς ἀποφανθῶσιν, ἂν δύνανται, ἐάν τινα τῶν φαινομένων τούτων εἰσί, κατὰ Σοπεγχάουερ, „ἐπενέργειαι τῶν τεθνεώτων ἐπὶ τοῦ ἐγκεφάλου τῶν ζώντων" (*Κλειώ*, αὐτόθι), ἤ, κατὰ Δάβις „ἐνέργεια τοῦ πνεύματος," ἢ κατὰ τοὺς Ἀμερικανούς, „ἐνέργεια τῶν πνευμάτων" (*Κλειώ*, αὐτόθι), ἢ ἄλλο τι. Ἐγὼ περὶ τούτων, κατὰ τὸν ἀρχαῖον, *ἴν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα*, καὶ ἀκριβῶς ἕνεκα τούτου, ὅτε πολλοί μοι ἐπετίθεντο ἵνα εἰπῶ καὶ ἐγὼ μίαν γνώμην, ἐξέφρασα ἁπλῆν ὑπόθεσιν (*Κλειώ*, 1885, Σ. 54) λεπτοτάτου ἀεικινήτου πνεύματος ἢ ῥευστοῦ, εἰς ἣν πολὺ ἀπεῖχον τοῦ νὰ ἐπιμένω, ἤτις ὅμως, μέχρις οὗ ἐξευρεθῇ καὶ ἀποδειχθῇ ἡ αἰτία τῶν φαινομένων ὅσα ἤθελον κυρωθῆ ὡς ἀναμφισβήτητα, δὲν βλέπω διατί δὲν δύναται νὰ συγκαταριθμηθῇ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν οὐ μᾶλλον ἀποδεδειγμένων περὶ πνευμάτων ἐναερίων ἢ περὶ ψυχῶν τῶν νεκρῶν. Τὸ ὅτι καὶ ἀρχαῖοι ἤδη συνέλαβον τὴν ἰδέαν τοιούτου παγκοσμίου ῥευστοῦ οὐδόλως μειοῖ τὴν πιθανότητα τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Τοῦτό ἐστι καὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς τὸ „πνεῦμα τὸ φερόμενον ἐπὶ τῆς ἀβύσσου," ἡ πρώτη κίνησις, ἣν καὶ αὐτοὶ οἱ ἄκροι ὑλισταὶ τῶν νῦν ἡμερῶν ἐκλαμβάνουσιν ὡς τὴν μόνην αἰτίαν τῶν ἀπειροποικίλων τοῦ κόσμου μορφῶν. Αὐτὸ τοῦτό ἐστι τὸ *πνεῦμα*, ὃ πρεσβεύει καὶ ὁ Ἀνδρέας Δάβις, ὡς ἐν Κλειοῖ (1885, αὐτόθι). Ὁ Κ. Φουστάνος ὅμως λέγει αὐτὸ (Σ. 99) „ἀλλόκοτον θεωρίαν, καὶ ἂν οὐχὶ παράλογον, κἂν ἀναμφισβητήτως ἀδύνατον καὶ ἀνύπαρκτον." Διατί, καὶ πῶς τὸ ἠξεύρει; Διότι πῶς εἶναι δυνατὸν „ἡ ἀρχικὴ αὕτη αἰτία παντὸς ἐν τῇ φύσει φαινομένου νὰ ὑποβάλληται ὑπὸ τὴν δύναμιν τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἥτις δὲν εἶναι ἢ *μία μερικὴ* ἐκδήλωσις τοῦ παγκοσμίου αὐτοῦ ῥευστοῦ;"

Καὶ τὸ μὲν „πῶς εἶναι δυνατόν;" ἀφίημι κατὰ μέρος, διότι φεῦ! πολλὰ εἰσι δυνατὰ εἴτε τὰ θέλομεν εἴτε δὲν τὰ θέλομεν, καὶ οὐχὶ μόνα ὅσα ἡμεῖς ὡς τοιαῦτα ἐκλαμβάνομεν. Ἀρκεῖ μοι νὰ παρατηρήσω ὅτι τὸν νόμον τῆς βαρύτητος, ἕνα τῶν γενικωτέρων ἐπὶ γῆς, ἵνα μὴ εἰπῶ καὶ ἐν οὐρανοῖς, ἀφ' οὗ ἐξαρτᾶται τὸ πλεῖστον τῆς παγκοσμίου ἁρμονίας, παραβιάζει ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου, ὅταν αὐτὸς ἀναπηδᾷ, ὅταν τι σφενδονίζῃ, ὅταν βέλος τοξεύῃ. Καὶ εἰς ταῦτα ἐπιπροστίθημι ὅτι ὁπωσδήποτε ἂν ἄλλοι φρονῶσιν, ἐγὼ δὲν θεωρῶ τὴν θέλησιν, τὴν διάνοιαν καὶ τὰς λοιπὰς ψυχικὰς δυνάμεις ὡς „μερικὴν" ἐκδήλωσιν τοῦ παγκοσμίου ῥευστοῦ, ἀλλ' ὡς ἀπόρροιαν τῆς θείας δυνάμεως, ἀρχουσαν τῆς ὕλης εἴτε ῥευστῆς εἴτε μή, καὶ χαίρω μάλιστα ἂν ἡ ὑπόθεσίς μου δύναται νὰ προσθέσῃ κῦρος εἰς τὴν ἐν ἐσχάτοις ὑπὸ φιλοσοφικῆς δοκησισοφίας παραγνωρισθεῖσαν ὑψίστην ταύτην ἀλήθειαν.

Πρὸς τὸ παρόν, εἰς τὴν ἁπλῆν ἄρνησιν τῆς ὀρθότητος τῆς θεωρίας ταύτης, ἡ ἐν ὅσῳ δὲν ἀντιτάττονται αὐτῇ ἀποδείξεις τῆς ἀνωτέρω πραγματικώτεραι, δὲν εὑρίσκω ἀποχρῶντα λόγον ἵνα αὐτῆς ἀποστῶ, ἐν ὅσῳ πρόκειται περὶ μόνων τῶν φαινομένων, ἃ ἐγὼ αὐτὸς ἐξελέγξας ἐκλαμβάνω ὡς ἀναμφισβήτητα· ἀλλ' ἐννοεῖται ὅτι θὰ τὴν ἐγκαταλείψω ὡς ἀνεπαρκῆ ἂν ὀψέποτε ἰδία ἔρευνα καὶ πεῖρα μοι ἀποδείξῃ ὡς ἀληθῆ καὶ ἕτερα ἐκ τῶν ψηφιζομένων, εἰς ὧν τὴν ἐξήγησιν αὕτη δὲν ἐπαρκεῖ.

Ἀλλ' ἴσως ἐκπλαγῶσί τινες ὅτι τόσον εἰμὶ σπουδαίας ἐργασίας ἐστερημένος, ὥστε νὰ δίδω προσοχὴν καὶ κατατρίβω τὸν καιρόν μου εἰς τὰ τοιαῦτα ἀθύρματα κινουμένων τραπεζῶν καὶ πνευματιστικῶν φαινομένων, καὶ νὰ γράφω καὶ συζητῶ περὶ αὐτῶν.

Τούτοις ἀπαντῶ ὅτι τοὐναντίον ὑπ' ἄλλων ἐργασιῶν κωλύομαι τοῦ νὰ δώσω εἰς τὰ φαινόμενα καὶ πειράματα ταῦτα τὴν ὀφειλομένην αὐτοῖς προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν. Ὡς ἢ διὰ μελέτης ἢ τυχαίως ἡ ἀνθρωπίνη διάνοια ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνεκάλυψέ τινα τῶν μυστηρίων τῆς φύσεως ἄγνωστα τέως αὐτῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ νῦν ἑκατονταετηρίδι, τῇ εἰς ἀνακαλύψεις ἴσως πλουσιωτάτῃ πασῶν, διὰ τυχαίας παιδιᾶς πεφυλακισμένων τινῶν ἐν Ἀμερικῇ ἀνεκαλύφθη τὸ πρὶν ἄγνωστον καὶ καταπληκτικὸν φαινόμενον τῶν κινουμένων τραπεζῶν, ὃ παρηκολούθησαν πλεῖστα ἄλλα, ὑπὸ τῶν εἰς τὴν ἐξερεύνησιν αὐτοῦ ἐγκυψάντων παρατηρηθέντα, ἔτι παραδοξότερα, εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τοῦ παγκοσμίου ὀργανισμοῦ νέαν, μέχρι τοῦδε κλειστὴν καὶ ἀπροσδόκητον διανοίγοντα θύραν, ἤτις ἴσως εἰς τὰ μυχαιτερα αὐτοῦ ὑπόσχεται πολύτιμον ἄποψιν.

Οὕτω φρονῶν, νομίζω ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα δὲν πρέπει νὰ τίθενται ἐν ἀθυρμάτων μέρει, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ θεωρῶνται ὡς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνδιαφερόντων την ἀνθρωπίνην διάνοιαν, καὶ οὔτε μὲν μωρῶς νὰ πιστεύωνται, οὔτε δ' ἀνερευνήτως καὶ ἐν προκαταλήψει ν' ἀπορρίπτωνται ὡς ἀγυρτίαι ἢ φανατικῶν δεισιδαιμονίαι, ἀλλὰ νὰ σπουδάζωνται ὑπ' ἀνδρῶν ἐμβριθῶν καὶ πεπαιδευμένων, ὡς ὁ Κ. Φουστάνος δὲν ἀπηξίωσε νὰ σπουδάσῃ τὸν πάσης μελέτης ἄξιον ὑπνωτισμόν, καὶ διακεκριμένως νὰ γράψῃ περὶ αὐτοῦ, καὶ ν' ἀπορρίπτωνται μὲν ὅσα ἀποδείξεις ἀνεπίδεκτοι ἀντιρρήσεως, ὑπὸ πολλῶν καὶ πολλάκις ἐπαναλαμβανόμεναι, ἐλέγχουσιν ὡς ἀνυπόστατα, ὅσα δ' ὑπ' ἀσφαλῶν παρατηρητῶν ἤθελον εὑρεθῇ ἀληθῆ, ἀδιάφορον ἂν αὐτοῖς ἢ ἄλλοις νοητὰ ἢ ἀκατανόητα, νὰ ταμιεύωνται ὡς ὕλη τιμαλφής, ἥτις ποτὲ αὐξηθεῖσα καὶ παντοίως μελετηθεῖσα, νὰ καταστήσῃ δυνατὴν βεβαίαν τινὰ ἑρμηνείαν, καὶ ν' ἀπαρτίσῃ ἐφ' ἧς καὶ μόνης δύναται να στηριχθῇ φιλοσοφικῆς θεωρίας μὴ ὑπ' ἀνέμων κενῆς φαντασίας καὶ ἐκ τῶν προτέρων κρίσεως σειόμενον ἀσφαλὲς οἰκοδόμημα.

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΕΙΚΟΣΤΟΝ ΑΙΩΝΑ.

(*τέλος*).

Ἂν μετὰ τοιαύτην προετοιμασίαν ὑποθέσωμεν αὐτὸν ἐξερχόμενον εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ ἐξακολουθοῦμεν ὑποθέτοντες ὅτι ἔχει τὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν διασκευὴν σημερινοῦ ἀνθρώπου, τί θὰ γείνῃ μὴ εὑρίσκων ὑφισταμένην καμμίαν τῶν συνθηκῶν, ὑφ' ἃς ἐγνώρισε τὸν βίον, μὴ ἀνακαλύπτων ἐπὶ τῶν ἀσφαλτωμένων δρόμων του οὔτε λάσπην οὔτε κόνιν, μὴ ταρασσόμενος ἐν τῇ μακαριότητί του ὑπ' οὐδεμιᾶς ἐναντιότητος τῆς ὑποτεταγμένης πλέον αὐτῷ καὶ ἐν τοῖς ἐλαχίστοις ταπεινοτάτης δούλης του Φύσεως, μὴ δυνάμενος οὔτε κατὰ τοῦ καιροῦ νὰ ὀργισθῇ, οὔτε κατὰ τῶν δημοτικῶν του ἀρχόντων νὰ κραυγάσῃ; Δὲν θὰ κατασυντριβῇ δὲ καὶ δὲν θὰ καταπέσῃ ἡμιθνής, ἂν ἀποφασίσῃ νὰ συμμετάσχῃ τοῦ δαιμονίου στροβίλου καὶ νὰ παρακολουθήσῃ τοὺς ὁμοίους του εἰς τὸν μανιώδη καλπασμὸν τῆς ζωῆς à outrance, ἢν θὰ ἄγωσιν ἐκεῖνοι; Ἂν δὲ πάλιν ὑποθέσωμεν αὐτὸν παραμένοντα ἐν τῇ οἰκίᾳ του, ἀφοῦ τόσον εὐκόλως καὶ μόνος δύναται νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῇ πᾶσαν τῶν θελήσεών του τὴν ἐκπλήρωσιν, ἀφοῦ ὄχι μόνον τὰ πρὸς συντήρησίν του ἀναγκαῖα θὰ κατορθόνῃ ὁ ἴδιος νὰ προμηθευθῇ χωρὶς νὰ τ' ἀναζητήσῃ ἐκτὸς αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν καλλίτερον τῶν φίλων του ὅσῳ μακρὰν καὶ ἂν ἀπέχῃ θὰ δύναται νὰ φέρῃ ἐν τῷ δωματίῳ του καὶ ν' ἀφεθῇ εἰς τὴν μακροτέραν καὶ ἐμπιστευτικωτέραν τῶν συνδιαλέξεων προσαρμόζων εἰς τὸ οὖς του κατάλληλον ἀκουστικὸν σωλῆνα, ἀφοῦ ὄχι μόνον τὸ βιβλίον καὶ τὴν ἐφημερίδα του θὰ δύναται καθήμενος ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου του ν' ἀναγινώσκῃ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀγαπητόν του ῥήτορα, καθηγητὴν ἢ ἱεροκήρυκα ν' ἀκροάζηται ἐνοικιάζων καλόν τινα φωνογράφον, ἀφοῦ τὸ τηλέφωνον, τὸ φωνοσκόπιον ἢ τὸ τηλεφωνοσκόπιον θὰ τῷ παρέχουν τὸ προσφιλὲς θέαμά του, δὲν θὰ ἔχωμεν τότε, ἀντιτιθεμένην πρὸς τὴν ἔξω φρενήρη κίνησιν καὶ δρᾶσιν, τῶν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν ἀπομονουμένων κραλυτικῶν τὴν βασιλείαν;

* * *

Ἀλλ' ὅπως οὐδ' ἡ ἐλαχίστη ὑπεκφυγὴ ἀπομείνῃ καὶ τὸ ἔργον τῆς ἐπαναστάσεως καταστῇ ὅσον ἔνεστιν ἀσφαλές, ἔρχονται αἱ εἰς τὸ δεύτερον τῶν ἀνωτέρω μνημονευθεισῶν εἶδος ἀνήκουσαι, αἱ ὄχι πλέον διὰ πλαγίων ὁδῶν ἀλλ' ἀπ' εὐθείας τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου τὴν ἀνάπλασιν σκοποῦσαι.

Ὅτε πρό τινων χρόνων ἀνηγγέλθη ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου Ἀμερικῆς, — ὁπόθεν συνήθως ἔρχεται τὸ φῶς, — ἡ ἐφεύρεσις μέσου πρὸς ἐπιτυχίαν τῆς κατὰ βούλησιν προκλήσεως τεχνητῆς βροχῆς ἐν οἱαδήποτε ὥρᾳ τοῦ ἔτους, τὸ πρᾶγμα, σήμερον ἐν καταφανεῖ καὶ συχνοτάτῃ χρήσει πολλαχοῦ, ἐθεωρήθη ὑπερβαῖνον καὶ τῆς ἀπιθάνου διηγήσεως τὰ ὅρια· ἀλλ' ὁ κόσμος ἔκτοτε τόσῳ συνείθισεν εἰς τὰ παράξενα, ὥστε δικαίως οὐδεὶς θὰ εὑρίσκετο ὄχι ὁ ἀπιστῶν ἀλλ' οὐδ' ὁ ἐκπληττόμενος πρὸς τὴν ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ σπουδαιοτέραν ἀγγελίαν τῆς ἐφευρέσεως τοῦ μέσου τῆς κατὰ βούλησιν ἐν οἱαδήποτε περιστάσει τῆς ζωῆς σας κατασκευῆς τεχνητῆς βροχῆς . . . . δακρύων.

Καὶ ἐννοεῖτε ἐν τούτοις βεβαίως τὴν ἀνυπολόγιστον τούτου σημασίαν. Ὦ βασιλεία τῆς ἀπάτης! Ἂν ἦσθε κληρονόμος προσφιλοῦς θείου ἢ κηδεύετε ἀγαπητὴν πενθερὰν ἀπὸ τοῦδε θ' ἀπευθύνετε μυστικὰς εὐχαριστίας καὶ εὐχὰς πρὸς τὸν ἄγνωστον ἐφευρέτην. Τόρα ἐπὶ ματαίῳ συσφίγγετε τοὺς δακρυούχους ἀδένας σας διὰ ν' ἀποστάξητε καὶ ἕνα μόνον ὑγρὸν μαργαρίτην. Ἀλλὰ τότε; Ἐφέρατε μόλις τὸ μανδήλιόν σας εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πλήμμυρα ψευδῶν δακρύων κατέκλυσεν ἤδη τὰς παρειάς σας συμπαρασύρουσα καὶ νεκρὸν καὶ κεκλημένους. Εἶσθε πολιτικὸς ἀνὴρ καὶ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ ἀποθανόντος συναδέλφου σας, οὗτινος τὸν ἐπικήδειον ἐκφωνεῖτε, μάτην ἀναζητεῖτε μίαν συγκινοῦσαν ἔκφρασιν, μάτην θέλετε νὰ μεταδώσητε ἐλαφρόν τινα τρόμον εἰς τὴν φωνήν σας, ἀδίκως προσπαθεῖτε ν' ἀποκρύψητε τὸ τέλος τῆς περιόδου σας ἐντὸς μόλις δῆθεν συνεχομένου λυγμοῦ; Διὰ τί νὰ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὸ πρῶτον ἐπὶ τῆς ὁδοῦ σας ἐμπορικὸν κατάστημα; Θὰ σᾶς ἐπρομήθευεν αὐτὸ ὅλην τὴν χρήσιμον ποσότητα τῶν ἀναγκαιούντων ὑμῖν δάκρύων κροκοδείλου. Μία ἐπίκαιρος συγκίνησις θὰ ἐκέρδιζεν ἴσως αὖθις ὑπὲρ σοῦ την εὐσπλαγχνίαν τοῦ ἐξηγριωμένου Ὀθέλλου σου, ἄπιστος σύζυγος, ἢ τὴν καρδίαν τοῦ μόνου μεταξὺ τόσων θαυμαστῶν σου ἀδιαφόρου, φιλάρεσκος νεᾶνις. Καὶ ὅσον καὶ ἂν λέγουν ὅτι τὰ δάκρυα εἶνε τόσον εὔκολα διὰ τας γυναῖκας, δὲν κατορθόνεις νὰ τὴν ἀνασύρῃς ἀπὸ τοῦ βάθους τῶν πονηρῶν ὀμμάτων σου. Ἀλλ' ἡ εὐαισθησία θὰ ἦνε ἤδη ὠνήτον κτῆμα καὶ τοῦ πρώτου τυχόντος μωροῦ ἢ διεφθαρμένου καὶ θὰ δύνασαι ν' ἀγοράσῃς τὴν συγκίνησιν, ἥτις σοῦ χρειάζεται, καὶ ὁ οἰκτρῶς ἀπατηθεὶς θὰ ἐπανέλθῃ πάλιν εἰς τοὺς πόδας σου αἰωνίως ἀγαπῶν, καὶ ὁ τέως ἀδιάφορος θὰ φιλήσῃ οἰμώζων τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων σου καὶ θ' ἀπομάξῃ διὰ τῶν χειλέων του τὰ ἀπὸ τῶν βλεφαρίδων *σου καταλειβόμενα δάκρυα* . . . . . τοῦ εἰώδους τῶν σκορόδων ἀποστάγματος.

Ὁ δὲ Γέλως; Διὰ τί τάχα δὲν θὰ εὑρεθῇ μηχανὴ πρὸς κατὰ βούλησιν πρόκλησιν καὶ τούτου; Καὶ διὰ τί καὶ

τὸ θειότατον αὐτὸ δῶρον, ὅπερ μόνον ἴσως τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν ἐξωτερικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου δὲν ἐπιδέχεται παραποίησιν, διότι οὐδέποτε βεβιασμένου γέλωτος οἱ λεπτότατοι ἔστω τόνοι, οἱ ἐπικαλύπτοντες τὴν λύπην, ἢ τὴν ἀγανάκτησιν, ἢ τὴν εἰρωνείαν δύνανται νὰ κρυβῶσι, διὰ τί δὲν θὰ καταστῇ τότε καὶ αὐτὸ εὐκολώτερον εἰς κιβδήλευσιν ἀγοραίας δραχμῆς ἢ χαρτίου πεντοφράγκου;

* * *

Καὶ τί ὡραία λοιπὸν ὑπὸ τοιούτους ὅρους προετοιμάζεται ζωὴ διὰ τοὺς μέλλοντας νὰ βιώσωσι κατὰ τὴν δαιμονίαν ταύτην ἐποχήν! Μὰ τὴν ἀλήθειαν, θὰ εἶνε νὰ προτιμήσῃ τις ἀκόμη καὶ αὐτὸν τὸν ἰδικόν μας, ἀντὶ τοῦ ψυχροῦ τούτου καὶ τεχνητοῦ καὶ δι' ἐλατηρίων κινουμένου αἰῶνος, καθ' ὃν βαθμηδὸν βεβαίως καὶ ὁ ἄνθρωπος θὰ καταντήσῃ ἠλεκτρικὴ μηχανὴ χορδιζομένη ὡς ὡρολόγιον ἅμα τῇ γεννήσει του καὶ διατρέχουσα οὕτω κατ' εὐθεῖαν ἄνευ οὐδενὸς ἐλιγμοῦ ἢ ἐμποδίου τὴν σιδηρᾶν τροχιὰν τῆς ὑπάρξεως, ἥτις θὰ τὸν ὁδηγῇ πρὸς τὸν σταθμὸν τοῦ τάφου.

Ἐκτὸς πλέον ἂν συμφώνως πρὸς τὴν τοιαύτην διαμόρφωσιν καὶ μεταβολὴν τῶν ὅρων τοῦ βίου ἀναφανῇ, ὡς ἐπίστευε διὰ τὰ πολιτικά του ὄνειρα καὶ ὁ Οὐγκώ, ἀνάλογος ἀνθρώπων φυλή, ἐγκαινίζουσα οὐ μόνον νέαν ἐποχὴν ἐν τῷ τρόπῳ τῆς ἐπὶ τῆς γῆς διαβιώσεως, ἀλλὰ καὶ νέαν σειρὰν καὶ ἀρχὴν γένους ἐν τῇ κλίμακι τῶν ὄντων.

* * *

Εὐτυχῶς ὅλαι αὐταὶ αἱ ὑποθέσεις καὶ οἱ ὁπολογισμοὶ τῆς ἀνωτέρω παραδοξολογίας εὐνόητον εἶνε ὅτι δὲν συμπεριλαμβάνουσι καὶ τὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἀγαθοὶ στρατιωτικοί, περὶ ὧν ἐν ἀρχῇ ἔγεινε λόγος, εἶχον περισσότερον δίκαιον ἀφ' ὅ,τι ἐφαντάζοντο. Διὰ δὲ τὸν μακάριον ἡμῶν τόπον εἰκοστὸς αἰὼν δὲν θὰ ἦνε ἴσως οὔτε ὁ τριακοστός.

ΜΙΧΑΗΛ ΜΗΤΣΑΚΗΣ.

ΝΕΟΣ ΤΩΝ ΡΑΠΤΟΜΗΧΑΝΩΝ ΚΙΝΗΤΗΡ.

Καὶ πάλιν σκοπὸν ἔχομεν περὶ ραπτομηχανῶν νὰ ὁμιλήσωμεν, καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας ν' ἀποτείνωμεν ὀλίγας περὶ αὐτῶν λέξεις. Ἀφ' οὗ αἱ ἄβραι χεῖρές των ἀπηλλάγησαν τῆς βελόνης διὰ τῆς ἐφευρέσεως τῆς ραπτομηχανῆς, τὸ βάρος ὅλον τῆς ἐργασίας μετετέθη εἰς τοὺς μικροὺς αὐτῶν πόδας· Ἠθέλησαν λοιπὸν καὶ τούτους διά τινος μηχανήματος ν' ἀπαλλάξωσι τῆς δυσκόλου αὐτῶν ἐργασίας. Ὑγιεινομικοὶ λόγοι ἔδωκαν πρὸς τοῦτο τὴν πρώτην ἀφορμήν. Καὶ μετὰ μικρὸν ἀνεφάνησαν εἰς τὰς ἀγορὰς διάφοροι καὶ οὐκ ὀλίγοι τὸν ἀριθμὸν κινητῆρες τῶν ραπτομηχανῶν, προωρισμένοι νὰ λύσωσι τὸ ζήτημα τοῦτο. Οἱ εὐχρηστότεροι μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν οἱ δι' ὕδατος κινοῦντες τὰς μηχανάς, ἔχοντες μόνον τὸ ἐλάττωμα, ὅτι δὲν δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πανταχοῦ, παρὰ μόνον ἐκεῖ ἔνθα ἐκβάλλει ὁχετός τις τοῦ ὑδραγωγείου. Περὶ τούτων ὡς καὶ περί τινων ἄλλων εἴπομεν ἤδη ὀλίγας λέξεις ἐν τῷ ἀριθμ. 25. τῆς „Κλειοῦς" σελ. 11. ὑποδείξαντες ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ μέσα ὑπόκεινται εἰς πλείστας ὅσας μεταβολὰς ἐν τῷ μέλλοντι, καθότι μακρὰν ἡμῶν εὑρίσκεται εἰσέτι ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ἣν τὸ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα θὰ φέρεται εἰς ὅλας τὰς οἰκίας.

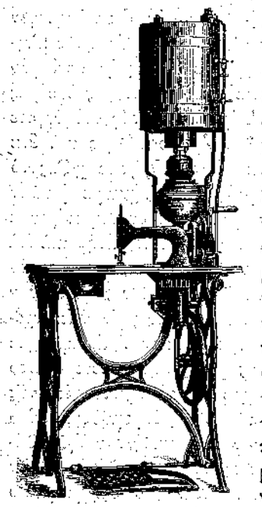

Πρὸς τὰς ἀνάγκας ἡμῶν ἐπιτήδειος εἶνε μόνον ὁ κινητὴρ ἐκεῖνος, ὅστις πανταχοῦ δύναται νὰ τοποθετηθῇ καὶ νὰ ἐργάζηται, ὡς τοιοῦτος δὲ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὁ ἐν εἰκόνι σήμερον ἐνταῦθα παρατιθέμενος, ἐφεύρημα ὢν μεγάλου τινὸς τῆς Σαξωνίας ἐργοστασίου. Ὁ κινητὴρ οὗτος τίθεται εἰς ἐνέργειαν ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ, ὅστις παράγεται ἐν τῷ ὑπεράνω τῆς μηχανῆς εὑρισκομένῳ λέβητι. Τὴν πρὸς παραγωγὴν αὐτοῦ ἀναγκαίαν θερμότητα παρέχει μεγάλη τις λυχνία πετρελαίου, φωτίζουσα συγχρόνως καὶ τὰ ἀντικείμενα, μεθ' ὧν ἐργάζεται ἡ ῥάπτρια. Ὁ περιττεύων ἀτμὸς δύναται διά τινος σωλῆνος ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμεος νὰ ὁδηγηθῇ ἔξω τοῦ παραθύρου ἢ ἐντὸς τῆς θερμάστρας. Τὸ ποσὸν τῆς μικρᾶς μηχανῆς ἰσοδυναμεῖ πρὸς $^1/_{10}$ δυνάμεως ἑνὸς ἵππου καὶ διὰ τοῦτο δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς κίνησιν καὶ ἄλλων οἰκιακῶν μηχανημάτων. Ἀπέχει πιθανῶς πολὺ ὁ καιρός, καθ' ὃν θὰ ἐφαρμοσθῶσι παρ' ἡμῖν τοιαῦτα μηχανήματα, τὴν ἰδίαν ἡμέραν τῆς ἐμφανίσεώς των χρησιμοποιούμενα ἐνταῦθα, ἄνευ συστάσεως κατηραμένων ἐπιτροπῶν καὶ ἄλλων ἀναβολικῶν συνδυασμῶν. Ἡμεῖς ὅμως οὐδεμίαν θὰ παρίδωμεν εὐκαιρίαν, ὅπως εὐλήπτως ἀνακοινώμεν ταῖς Ἀναγνωστρίαις τῆς „Κλειοῦς" πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν ἐργατικότητά των.

Η ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΗ.

(*Διήγημα.*) (*συνέχεια.*)

VIII.

— Πέτρε Γαβριήλοβιτς! ἐφώνησε βροντωδῶς στρεφόμενος ὁ κύριος Ῥάτς πρὸς ἐμέ. Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ σᾶς συστήσω τὸ — τὴν — τὸν πρῶτόν μου ἀριθμόν, Σουσσάναν Δαμιανοῦ, χαχαχά!

— Οὔτε κἂν καὶ αὐτὸ τὸ ὄνομά της ὁμοιάζει πρὸς τοὺς ἄλλους, ἐσκέφθην πάλιν κατ' ἰδίαν,

Ἡ Σουσσάνα ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν θέσιν της καὶ ὑπεκλίθη, χωρὶς ὅμως νὰ μειδιάσῃ καὶ χωρὶς νὰ καταβιβάσῃ τὰς σταυρωμένας χεῖράς της.

— Ἀλλὰ ἡ διωδία μας; ἐξηκολούθησεν ὁ κύριος Ῥάτς. Μεγάλε Μαικήνα, Ἀλέξανδρε Φουστώφ! Τὴν κιθάραν Σου τὴν ἀφῆκες ἐδῶ καὶ τὸ φαγόττο μου τὸ ἔβγαλα ἤδη ἀπὸ τὴν θήκην του. Ἔλα νὰ κάμωμεν μίαν συναυλίαν εἰς τὴν ὀξυσέβαστον συναναστροφήν! Θ' ἀρχίσωμεν λοιπόν; ἠρώτησεν ἐντονώτερον, ἅμα εἶδε τὸν Φουστῶφ μὴ ἑτοιμαζόμενον

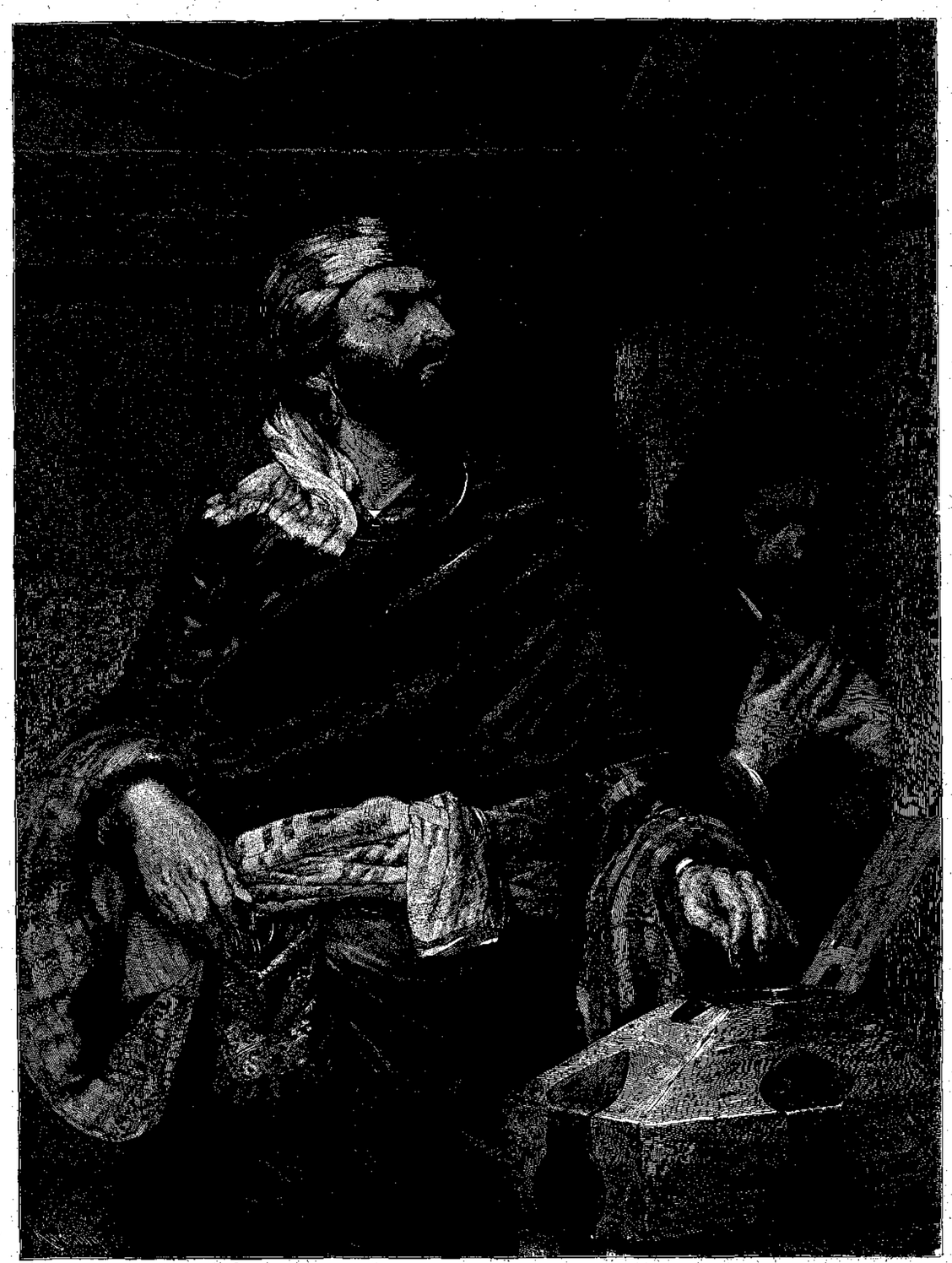

Ο ΦΑΡΙΣΑΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΕΛΩΝΗΣ.

Κατὰ τὴν ἐλαιογραφίαν τοῦ Μαυρικίου Röbbecke.

ἀκόμη. Νίκο, ἐμπρὸς πήγαινε νὰ φέρης τῆς νύταις! Σὺ Ὄλγα, τὴν κιθάραν! Καὶ ὑμεῖς, εὐγενεστάτη, λάβετε τὸν κόπον νὰ μᾶς φέρετε φῶτα! εἶπεν ἀποτεινόμενος πρὸς τὴν γυναῖκά του. Συγχρόνως ἐστρέφετο κυκλοτερῶς εἰς τὸ δωμάτιον. Καὶ σεῖς, κύριε Πέτρε, εἶσθε φίλος τῆς μουσικῆς, αἴ; Ἂν ὄχι, τότε δύνασθε νὰ συνομιλῆτε, ὑπὸ τὸν περιοριστικὸν ὅμως ὅρον νὰ μετριάσετε ὀλίγον τὸν ἦχον τοῦ γλωσσικοῦ σας ὀργάνου! χάχαχά! Καὶ ποῦ νὰ ἦνε ἐπὶ τέλους αὐτὸς ὁ ἀνόητος, αὐτὸς ὁ εὐγενὴς Βίκτωρ; Ἠμποροῦσε καὶ αὐτὸς νὰ ἀκούσῃ — καὶ νὰ μορφώσῃ τὸ καλλιτεχνικόν του αἴσθημα. Ἐλεονώρα, πολὺ κακὰ τὸν ἀνέθρεψες!

Ἡ Ἐλεονώρα ἦτο πλήρης ὀργῆς.

— Ἀλλὰ τί ἠμπορῶ ἐγὼ ἐπὶ τέλους . . . . .;

— Καλὰ τώρα, καλὰ τώρα, μὴ φωνάζης. Μένε ἥσυχη, ἀκούεις; Ἀλέξανδρε, παρακαλῶ . . . .

Τὰ παιδία εἶχον ἐκτελέσει τὴν διαταγὴν τοῦ πατρός, ἡ νύταις εἶχον παρουσιασθῆ καὶ ἡ συναυλία ἤρχισε.

Εἶπον ἤδη ὅτι ὁ Φουστὼφ ἔπαιζεν ἐξαίσια τὴν κιθάραν. Ἀλλὰ τὸ μουσικὸν τοῦτο ὄργανον ἐπροξένει ἐπ' ἐμοῦ πάντοτε δυσάρεστον ἐντύπωσιν. Μοὶ ἐφαίνετο τρόπον τινὰ — καὶ τώρα ἀκόμη ἔχω τὸ αὐτὸ αἴσθημα — ὅτι εἰς τὴν κιθάραν ἦτον ἐγκεκλεισμένη ἡ ψυχὴ ἑνὸς ἀναπτήρου τοκογλύφου καὶ ὅτι αὐτὴ ἔκλαιε καὶ ἐθρήνει μὲ τὴν βίνά της διὰ τὸν ἄσπλαγχνον τεχνίτην, ὁ ὁποῖος τὴν ἠνάγκαζε νὰ ἐκπέμψῃ τοὺς μουσικοὺς της φθόγγους. Καὶ ἡ τέχνη τοῦ κυρίου Ῥάτς ὁμοίως δὲν μὲ ἱκανοποίει. Τὸ πορφυροῦν ἤδη γενόμενον πρόσωπόν του μὲ τοὺς δολίως περιστρεφομένους ὑπολεύκους ὀφθαλμούς εἶχε προξλάβει ἀπαισίαν τινὰ ἔκφρασιν, ἀπαράλλακτα ὡσὰν νὰ ἠτοιμάζετο νὰ δολοφονήσῃ τινὰ μὲ τὸ φαγάττον του καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἐβλασφήμει καὶ ἐφοβέριζεν αὐτόν, ἐν ᾧ ἐξῆγεν ἐκ τοῦ ὀργάνου του τοὺς συμπεπεισμένους, βραγχνοὺς καὶ τραχεῖς τόνους . . . Ἐπλησίασα τὴν Σουσσάναν καὶ ἐπωφελούμενος μικρᾶς τινος διακοπῆς τὴν ἠρώτησα, ἂν ἠγάπα καὶ αὐτὴ τὴν μουσικὴν τόσον πολύ, ὅσον ὁ πατήρ της.

Ὀπισθοχώρησεν ὀλίγον ὡσὰν νὰ τὴν εἶχον ὠθήσει καὶ μετὰ κόπου εἶπε τὴν λέξιν „ποῖος;"

— Ὁ πατήρ σας . . . ὁ κύριος Ῥάτς, ἐπανέλαβον.

— Ὁ κύριος Ῥάτς δὲν εἶνε πατήρ μου.

— Ὁ κύριος Ῥάτς δὲν εἶνε πατήρ σας! Τότε συγγνώμην . . . . δὲν θὰ ἐνόησα καλῶς . . . . . Ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὁ κύριος Φουστώφ . . . .

Ἡ Σουσσάνα μὲ ἠτένισεν ἀσκαρδαμυκτεὶ καὶ μὲ ἀμηχανίαν.

— Δὲν ἐνοήσατε καλῶς τὸν κύριον Φουστώφ. Ὁ κύριος Ῥάτς εἶνε μόνον θετὸς πατήρ μου.

Ἐσιώπησα ἐπί τινα χρόνον.

— Καὶ δὲν ἀγαπᾶτε τὴν μουσικήν; ἤρχισα ἐρωτῶν ἐκ νέου.

Καὶ πάλιν ἡ Σουσσάνα μὲ προσέβλεψεν ἔμφρονται, εὐκρινῶς δὲ διέκρινα ἤδη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της, ὅτι δὲν ἀνέμενε συνέχειαν τοῦ διαλόγου μας, οὔτε ἐπεθύμει τοιαύτην.

— Αὐτὸ δὲν τὸ εἶπα, ἀπήντησε βραδέως.

— Τρού — τού — τού — ου — ου! ἐγόγγυσε μετ' αἰφνιδίας λύσσης τὸ φαγόττον ἐν τέλει στροφῆς τινος. Ἐστράφην καὶ εἶδον πῶς ὁ ἐρυθρὸς λαιμὸς τοῦ κυρίου Ῥάτς ἀκριβῶς ὅπως καὶ εἰς ὄφιν τινὰ εἶχεν ἐξογκωθῆ μέχρι τῶν ὤτων — καὶ βδελυγμία ἀληθῶς ἀκαταμάχητος μὲ κατέλαβε κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου.

— Αὐτὸ ὅμως τὸ μουσικὸν ὄργανον δὲν θὰ σᾶς ἀρέσκῃ, εἶπον χαμηλοφώνως.

— Ὄχι — δὲν μὲ ἀρέσκει, ἀπεκρίθη, ὡσεὶ ἐννοοῦσα τὸν κεκρυμμένον ὑπαινιγμόν μου.

— Ἡ Σουσσάνα, εἶπεν ἡ κυρία Ῥάτς εἰς τὴν γερμανορρωσικὴν αὐτῆς διάλεκτον, ἀγαπᾷ τὴν μουσικὴν πολὺ καὶ παίζει θαυμάσια τὸ πιάνο, δὲν θέλει ὅμως ποτὲ νὰ παίξῃ, ὅταν τὸ θέλουν οἱ ἄλλοι.

Ἡ Σουσσάνα δὲν ἀπήντησεν εἰς τοὺς λόγους τούτους τῆς Ἐλεονώρας, οὔτε τὴν ἐκύτταξε μάλιστα, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ τὰ χαμηλωμένα βλέφαρά της ἐκίνησεν ὀλίγον τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸ μέρος, ὅπου ἐκείνη ἐκάθητο. Αὐτὴ ὅμως ἡ μία κίνησις — ἡ στροφὴ αὕτη τῶν βολβῶν τῶν ὀφθαλμῶν της — ἤρκεσε νὰ με πληροφορήσῃ ποῖα αἰσθήματα ἔτρεφεν ἡ Σουσσάνα πρὸς τὴν δευτέραν γυναῖκα τοῦ θετοῦ της πατρός . . . .

Ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἐτελείωσε καὶ ἡ διῳδία. Ὁ Φουστὼφ ἠγέρθη καὶ βραδέως ἐπροχώρησε πρὸς τὸ παράθυρον, ὅπου ἐκάθητο ἡ Σουσσάνα καὶ ἐγώ, καὶ τὴν ἠρώτησεν, ἂν ἔλαβεν ἀπὸ τὸν βιβλιοπώλην τὰ μουσικὰ τεύχη, τὰ ὁποῖα οὗτος ὑπεσχέθη νὰ παραγγείλῃ εἰς Πετρούπολιν.

— Ἕνα μέρος ἀπὸ τὸν *Ῥοβέρτον τὸν Διάβολον*, προσέθηκεν ἀποτεινόμενος πρὸς ἐμέ, ἀπὸ τὸ νέον μελόδραμα, περὶ τοῦ ὁποίου σήμερον ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ.

— Δὲν τὰ ἔλαβα ἀκόμη, ἀπεκρίθη ἡ Σωσσάνα καὶ ἔχουσα τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ παράθυρον ἐστραμμένον τῷ ἐψιθύρισε ταχέως: „Παρακαλῶ, Ἀλέξανδρε, μὴ ἀπαιτήσητε σήμερα νὰ παίξω, διότι δὲν ἔχω ὅλως διόλου διάθεσιν.

— Πῶς, Ῥοβέρτος ὁ Διάβολος ἀπὸ τὸν Μάϊερμπέερ! ἐφώνησεν ὁ κύριος Ῥάτς πλησιάσας ἐν τῷ μεταξύ. Στοιχηματίζω· εἶνε θαυμάσιος! Αὐτὸς εἶνε Ἑβραῖος καὶ ὅλοι οἱ Ἑβραῖοι εἶνε, ὅπως καὶ οἱ Τσέχοι, μουσικοὶ ἐκ φύσεως! Πρὸ πάντων οἱ Ἑβραῖοι! Δὲν εἶν' ἔτση, Σουσσάνα; χάχαχά!

Διὰ τῶν τελευταίων λέξεων τοῦ κυρίου Ῥάτς, τὴν φορὰν δὲ ταύτην καὶ διὰ τοῦ γέλωτός του, ἐνόησα ὅτι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐσκόπευε μόνον, ὡς συνήθως, νὰ πειράξῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ προςβάλῃ. Τοὐλάχιστον ἐγὼ ἔτση ἐνόμισα καὶ τὴν ἰδίαν ἐντύπωσιν παρετήρησα καὶ εἰς τὴν Σουσσάναν. Διότι ἀκουσίως αὐτὴ ἐφρικίασεν, ἐκοκκίνισε καὶ ἔδηξε τὸ κάτω χεῖλός της. Σημεῖόν τι ὑπολάμπον καὶ ὅμοιον πρὸς δάκρυα ἐφάνη ἐπὶ ἑνὸς τῶν βλεφάρων της. Ταχέως λοιπὸν ἐστηκώθη καὶ ἔφυγεν ἀπὸ τὸ δωμάτιον.

— Γιὰ ποῦ, γιὰ ποῦ, Σουσσάνα; ἐφώνησε κατόπιν της ὁ κύριος Ῥάτς.

— Ἄφησέ την ἐπὶ τέλους, Δαμιανέ, εἶπεν ἡ Ἐλεονώρα ἀναμιγνυομένη. Ἐεύρεις, ἅμα βάλῃ κάτι 'ς τὸ κεφάλι της . . . .

— Νευρικὸ πλάσμα εἶνε, ἐξηκολούθησεν ὁ Ῥὰς περιστρεφόμενος ἐπὶ τῶν τακουνίων του καὶ κρούων διὰ τῆς παλάμης τὸ ἰσχίον. Πάσχει. Ἀλλά, κύριε Πέτρε Γαβριήλοβιτς, τί με παρατηρεῖτε ἔτση 'σὰν νὰ ἤμαι τέρας! Βέβαια καὶ Ἀνατομίαν ἀκόμη ἐσπούδασα — χαχά! Καὶ νὰ ἰατρεύω ἐξέρω, ῥωτῆστε τὴ Ἀεονώρα — ὅλαις τῆς ἀρρωστιαίς της τῆς ἰατρεύω. Ἔχω δηλαδὴ μίαν πολὺ περίεργον πανάκειαν.

— Ἄχ, καϋμένε Δαμιανέ, πάντοτε μὲ τ' ἀστεῖά σου εἶσαι, ἀπήντησεν αὕτη δυεθύμως, ἐν ᾧ ὁ Φουστωφ μετὰ μειλιχίου μειδιάματος παρετήρει τὸ συζυγικὸν ζεῦγος.

— Καὶ γιὰ τί, ἀγάπη μου, νὰ μὴ κάμω καμμιὰ ἀστειότητα; προςέθηκεν ὁ Δαμιανὸς Ῥάτς. Ἡ ζωὴ αὐτὴ μᾶς ἐδόθη πρὸς ὠφέλειαν καὶ ἔτι περισσότερον διὰ τὰ καλά της, ὅπως εἶπεν εἷς περίφημος ποιητής. Νίκο, πάστρεψε 'λίγο τὴ μύτη σου! Γουρουνόπουλο!

IX.

— Μ' ἔφερες σήμερον 'σὲ μίαν πολὺ δύσκολον θέσιν, εἶπον τὴν ἑσπέραν ἐκείνην πρὸς τὸν Φουστὼφ, ὅτε ἐπεστρέφομεν οἴκαδε. Μοὶ εἶχες εἰπεῖ ὅτι αὐτὴ — πῶς λέγεται ἐπὶ τέλους; — αὐτὴ ἡ Σουσσάνα εἶνε θυγάτηρ τοῦ κυρίου Ῥάτς, καὶ ὅμως εἶνε μόνον ἡ θετὴ αὐτοῦ θυγάτηρ . . . .

— Ἀλήθεια; Εἶχον ἐγὼ σοὶ εἰπεῖ, ὅτι εἶνε θυγάτηρ του; Ἀλλὰ τί σχέσιν ἔχει αὐτό;

— Αὐτὸς ὁ Ῥάτς, ἐξηκολούθησα . . . . ἀγαπητέ μου Ἀλέξανδρε, δὲν ξέρεις πόσον δέν με ἀρέσει! Δὲν παρετήρησες μὲ πόσην χλεύην ὡμίλησεν ἔμπροσθέν της περὶ τῶν Ἑβραίων; Μήπως ἦνε καὶ αὐτή . . . . Ἰουδαία;

Ὁ Φουστὼφ ἐβάδιζε πρὸ ἐμοῦ κινῶν ἄνω κάτω τὰς χεῖρας. Ἦτο ψοῦχος καὶ ἡ χιὼν ἔτριζεν ὡς ἅλας ὑπὸ τοὺς πόδας μας.

— Ναί, μοὶ φαίνεται ὡς νὰ ἤκουσα κ' ἐγὼ τοιοῦτό τι, εἶπεν ἐπὶ τέλους. Νομίζω οτι ὁ μήτηρ της κατήγετο ἐκ σημιτικοῦ αἵματος.

— Ὁ κύριος Ῥάτς λοιπὸν ἐνυμφεύθη πρῶτον χήραν;

— Ἔτση φαίνεται.

— Χμ! . . . Καὶ αὐτὸς ὁ Βίκτωρ, ὁ ὁποῖος ὅλως διόλου δὲν ἐφάνη ἀπόψε, εἶνε καὶ αὐτὸς ἐπίσης θετὸς υἱός του;

— Ὄχι, αὐτὸς εἶνε γνήσιος υἱός του. Ἄλλως τε — καθὼς γνωρίζεις — δὲν ἀναμιγνύομαι εἰς τὰς ὑποθέσεις ἄλλων ἀνθρώπων καὶ δὲν ἐρωτῶ περὶ αὐτῶν. Δὲν εἶμαι περίεργος.

Ἐδηξέ τὰ χείλη μου. Ὁ φίλος μου ἐξηκολούθει νὰ προπορεύεται, ὅτε δὲ ἐφθάσαμεν πλησίον τῆς οἰκίας του ἔτρεξα ἔμπροσθέν του καὶ τὸν ἠτένισα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

— Ἄκουσε! τῷ εἶπον. Παίζει πραγματικῶς ὡραῖα ἡ Σουσσάνα;

Ὁ Φουστὼφ συνωφρυώθη.

— Παίζει πολὺ νόστιμα τὸ κλειδοκύμβαλον, ἐψιθύρισε διὰ τῶν ὀδόντων, ἀλλὰ σοὶ τὸ λέγω ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι εἶνε παραπολὺ δειλή. Οἱ λόγοι του οὗτοι μοὶ ἐνέπνευσαν τὴν ὑποψίαν ὅτι μετενόει, διότι μὲ εἰςήγαγεν εἰς τὴν οἰκογένειαν ταύτην.

Ἐσιώπησα καὶ ἀπεχωρίσθημεν.

X.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἐπαύριον ἐπεσκέφθην πάλιν τὸν Φουστώφ. Μοὶ εἶχε κατασταθῆ ἀπαραίτητος πλέον ἀνάγκη νὰ τὸν βλέπω τὴν πρωΐαν. Καθὼς πάντοτε μ' ἐδέχθη πολὺ φιλοφρόνως, περὶ τῆς χθεσινῆς ὅμως ἐπισκέψεώς μας — οὔτε λέξιν! Καὶ ἐγὼ τόσον ἐπεθύμουν νὰ ὁμιλήσω περὶ αὐτῆς! Ἔλαβον τὸν τελευταῖον ἀριθμὸν τοῦ „Χρόνου" καὶ διέτρεξα τὰς στήλας του.

Αἴφνης ἄγνωστόν τι πρόςωπον εἰςῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον. Μετ' ὀλίγον ἐφανερώθη ὅτι ἦτον ὁ ἴδιος υἱὸς τοῦ κυρίου Ῥάτς, ὁ Βίκτωρ ἐκεῖνος,

διὰ τὴν ἀπουσίαν τοῦ ὁποίου ὁ πατήρ του χθὲς τῷ ἑσπέρας τόσον εἶχε δυςαρεστηθῆ.

Ἦτο νέος καὶ μόλις δεκαοκταετὴς τὴν ἡλικίαν. Τὸ ἰσχνὸν αὐτοῦ σῶμα, τὸ ἄχρουν πρόςωπον μετὰ τοῦ ἀηδοῦς του καὶ ἀναισχύντου μειδιάματος καὶ τῶν ἐκ τούτων προξενουμένη ἐντύπωσις εἶνε ζωηροτέρα ἢ ἀλλαχοῦ. Τοὺς Παρισίους δύναταί τις εὐλόγως ν' ἀποκαλέσῃ πόλιν τῶν ἀντιθέσεων, πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνος, ὅςτις ἔχων πρὸ ἑαυτοῦ τὴν εἰκόνα τοῦ παρόντος ἀναπολεῖ κατὰ νοῦν τὸ ποικίλον αὐτῆς παρελθόν. Πόσον φαιδρὰ χαιρετίζει τὸν ξένον ἡ χώρα, ἔνθα συνεσωρεύθη τοσαύτη πληθὺς ἀνθρώπων· πόσον ἱλαραὶ παρίστανται εἰς τὰ βλέμματα αὐτοῦ αἱ ἀπέραντοι ἐκεῖναι ὁδοὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς πλατεῖαι, ἐφ' ὧν τὸ δημιουργικὸν τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα συνήθροισε καὶ κατέταξε τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ πρὸς θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου! Καὶ ὅμως οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὁ νοῦς ἡμῶν ἀπαλλάσσεται τῶν ζοφερῶν σκιῶν, οὐδὲ εἶνε δυνατὸν νὰ παρίδῃ ὁ νοερὸς ἡμῶν ὀφθαλμὸς τὰς μελαίνας κηλίδας, δι' ὧν ἡ ἱστορία πολλαχοῦ ἐστιγμάτισε τὴν λαμπρότητα ταύτην, καὶ ν' ἀποσείσῃ τὴν ἀνάμνησιν τόσων ἔργων τῆς λύσσης καὶ τῆς θηριωδίας τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὸν περιηγούμενον τοὺς Παρισίους ἡ διάστασις αὕτη τῶν ἐντυπώσεων συμβαίνει κυρίως ἐν δύο πλατείαις, ἐν τῇ ἄλλοτε πλατείᾳ Γκρὲβ καὶ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας. Ὁ πρὸ τοῦ δημαρχείου τῶν Παρισίων ἐκτεινόμενος εὐρὺς χῶρος καὶ ἰδίᾳ ἡ ὑπό τε τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης μετὰ τόσης στοργῆς διακοσμηθεῖσα πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας θὰ παρέῃχον εἰς τὰ βλέμματα ἡμῶν μαγικὴν ἀληθῶς ὄψιν, ἂν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος των ἀκουσίως δὲν κατελαμβανόμεθα ὑπὸ ῥρίγους. Ἀμφότεραι ἦσαν ὡρισμέναι πρὸς τὴν ἐν αὐτοῖς ἐκτέλεσιν τῶν θανατικῶν ποινῶν, ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ ἡ τε τῶν ἡγεμόνων τυραννία καὶ ἡ τοῦ λαοῦ κατέσφαζεν ἄπειρον ἀριθμὸν ἀτυχῶν θυμάτων. Τὸ κράτος τῆς λαιμητόμου ἀναπολοῦμεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλατείας ταύτας, πρὶν ἢ ἀπολαύσωμεν τὸ θέαμα τῆς λαμπρότητος αὐτῶν.

Ἐξετάζοντες, καὶ ἐπιπολαίως μόνον, τὰ διάφορα θανατικὰ μέσα τῶν διαφόρων λαῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εὑρίσκομεν ὅτι τὸ ἐπιεικέστερον αὐτῶν εἶνε ὁ ἀποκεφαλισμός. Ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐχ ἧττον μετεῖχε σκληρότητος καὶ ἀπανθρωπίας, ἐφ' ὅσον ὁ δήμιος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν μετ' ἀσφαλείας καὶ τῆς δεούσης ταχύτητος.

Ἡ ἰδέα λοιπὸν πρὸς τελειοποίησιν τοῦ θανατικοῦ τούτου μέσου δὲν ἠδύνατο ν' ἀναδύσῃ καὶ νὰ ὡριμάσῃ παρὰ εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν τὰ πολιτικὰ πάθη ἐγένοντο κύρια τῆς δικαστικῆς ἕδρας καὶ αἱ θανατικαὶ καταδίκαι ἐξετελοῦντο καθ' ἑκάστην σωρηδόν. Κατὰ τοιαύτην λοιπὸν ἐποχὴν παρισινός τις ἰατρός, Ἰωσὴφ Ἰγνάτιος *Γυελλοτῖνος* ὀνόματι, ἐκλεγεὶς ἕνεκα τῆς ἐλευθεροφροσύνης του μέλος τῆς Ἐθνικῆς συνελεύσεως, ἐν τινι συνεδρίᾳ αὐτῆς (τῇ 10. Ὀκτωβρίου 1789) ἐξέφρασε τὴν γνώμην, ὅτι ἔπρεπεν ὅλας τὰς ποικίλας θανατικὰς ποινάς, αἵτινες τέως ἐπεβάλλοντο εἰς τοὺς κακούργους πάσης τάξεως καὶ ἡλικίας, νὰ μετατρέψωσιν εἰς μίαν καὶ μόνην, τὴν αὐτὴν διὰ πάντας, καὶ ν' ἁπλοποιήσωσιν αὐτὴν ὅσον ἦτο δυνατὸν διά τινος ἁπλοῦ καὶ ἀσφαλοῦς μηχανισμοῦ. Δὲν ἦτον ἀκόμη ἀκριβῶς γνωστὸν τὸ εἶδος τοῦ μηχανισμοῦ τούτου, ἦτο δὲ ἄγνωστον ἀκόμη καὶ τῇ 21. Δεκεμβρίου, ὅτε ἡ πρότασις τοῦ ἰατροῦ ἐγένετο ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς συνελεύσεως. Ὅτι ἡ θανατικὴ ποινὴ θὰ ἐξετελεῖτο διὰ καρατομίας ἐγνώσθη μόλις περὶ τὰ μέσα τοῦ 1791, ὅτε κατὰ πρότασιν τοῦ βουλευτοῦ Λεπελλετιὲ καὶ ἐπεψηφίσθη· ἐπειδὴ δὲ ὁ γραμματεὺς τῶν ἐν Παρισίαις χειρουργῶν Ἀντώνιος Λουδοβίκος εἶχεν ὑποβάλει τῇ ἐθνοσυνελεύσει ἔκθεσιν περί τινος λαιμητόμου, ἐν χρήσει οὔσης παρὰ τοῖς Ἄγγλοις, ἀπεφάσισαν νὰ κάμωσι καὶ δι' αὐτῆς μίαν δοκιμήν.

Τῇ 25. Ἀπριλίου 1792 ἐγένετο ἡ πρώτη δοκιμὴ διὰ τῆς νέας λαιμητόμου. Αὕτη εἶχε στηθῆ ἐπὶ τῆς πλατείας Γκρὲβ καὶ λέγεται ὅτι κατεσκευάσθη ὑπό τινος Γερμανοῦ μηχανικοῦ, ὅςτις ἔκαμεν ἐν πρώτοις δι' αὐτῆς πειράματα ἐπὶ πτωμάτων. Ὁ πρῶτος καρατομηθεὶς ἦτο κοινός τις ληστής, οὗ τὸ ὄνομα διεφύλαξεν ἡμῖν ἡ ἱστορία· ὠνομάζετο Νικόλαος Πελλετιέ. Ὁ λαὸς ὠνόμασε τὸ νέον θανατικὸν ἐργαλεῖον *γυιλλοτίναν* πρὸς τιμήν, φαίνεται, τοῦ ἐφευρόντος αὐτό· καὶ ἐδῶ πάλιν βλέπομεν πρὸ ἡμῶν σκληρὰν τῆς εἱμαρμένης εἰρωνείαν· ὁ ἀχάριστος λαὸς ἠθέλησε ν' ἀμείψῃ τὸν ἄνδρα διὰ τὴν ὁπωσδήποτε φιλάνθρωπον ἐφεύρεσίν του· ἡ ἀμοιβὴ ἦτο κατάχρησις, καταστήσασα τὸν ἀθῶον ἄνδρα δυςτυχῆ καθ' ὅλον τὸν βίον του. Τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἐξηγριώθη ἐκ τῆς ἀδιακόπου θέας τοσούτου αἵματος, ἀπεθηριώθη ἐντελῶς μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου, εἰς ὃ ὁ φανατισμὸς κατεβίβασεν ἄλλοτε τοὺς βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς τῆς

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΥΙΛΛΟΤΙΝΑΣ.

Εἰς τὸν βίον τοῦ ἀνθρώπου ἐν γένει δὲν εἶνε σπάνιαι αἱ ἀντιθέσεις, ἰδίᾳ δὲ συχναὶ φαίνονται αὗται εἴς τινα μέρη καὶ ἡ ἐκ τούτων προξενουμένη ἐντύπωσις εἶνε ζωηροτέρα ἢ ἀλλαχοῦ. Τοὺς Παρισίους δύναταί τις εὐλόγως ν' ἀποκαλέσῃ πόλιν τῶν ἀντιθέσεων, πρὸ πάντων δὲ ἐκεῖνος, ὅςτις ἔχων πρὸ ἑαυτοῦ τὴν εἰκόνα τοῦ παρόντος ἀναπολεῖ κατὰ νοῦν τὸ ποικίλον αὐτῆς παρελθόν. Πόσον φαιδρὰ χαιρετίζει τὸν ξένον ἡ χώρα, ἔνθα συνεσωρεύθη τοσαύτη πληθὺς ἀνθρώπων· πόσον ἱλαραὶ παρίστανται εἰς τὰ βλέμματα αὐτοῦ αἱ ἀπέραντοι ἐκεῖναι ὁδοὶ καὶ μεγαλοπρεπεῖς πλατεῖαι, ἐφ' ὧν τὸ δημιουργικὸν τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα συνήθροισε καὶ κατέταξε τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ πρὸς θαυμασμὸν ὅλου τοῦ κόσμου! Καὶ ὅμως οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ὁ νοῦς ἡμῶν ἀπαλλάσσεται τῶν ζοφερῶν σκιῶν, οὐδὲ εἶνε δυνατὸν νὰ παρίδῃ ὁ νοερὸς ἡμῶν ὀφθαλμὸς τὰς μελαίνας κηλίδας, δι' ὧν ἡ ἱστορία πολλαχοῦ ἐστιγμάτισε τὴν λαμπρότητα ταύτην, καὶ ν' ἀποσείσῃ τὴν ἀνάμνησιν τόσων ἔργων τῆς λύσσης καὶ τῆς θηριωδίας τοῦ ἀνθρώπου.

Εἰς τὸν περιηγούμενον τοὺς Παρισίους ἡ διάστασις αὕτη τῶν ἐντυπώσεων συμβαίνει κυρίως ἐν δύο πλατείαις, ἐν τῇ ἄλλοτε πλατείᾳ Γκρὲβ καὶ ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας. Ὁ πρὸ τοῦ δημαρχείου τῶν Παρισίων ἐκτεινόμενος εὐρὺς χῶρος καὶ ἰδίᾳ ἡ ὑπό τε τῆς φύσεως καὶ τῆς τέχνης μετὰ τόσης στοργῆς διακοσμηθεῖσα πλατεῖα τῆς Ὁμονοίας θὰ παρέῃχον εἰς τὰ βλέμματα ἡμῶν μαγικὴν ἀληθῶς ὄψιν, ἂν εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοῦ παρελθόντος των ἀκουσίως δὲν κατελαμβανόμεθα ὑπὸ ῥρίγους. Ἀμφότεραι ἦσαν ὡρισμέναι πρὸς τὴν ἐν αὐτοῖς ἐκτέλεσιν τῶν θανατικῶν ποινῶν, ἐπ' ἀμφοτέρων δὲ ἡ τε τῶν ἡγεμόνων τυραννία καὶ ἡ τοῦ λαοῦ κατέσφαζεν ἄπειρον ἀριθμὸν ἀτυχῶν θυμάτων. Τὸ κράτος τῆς λαιμητόμου ἀναπολοῦμεν εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλατείας ταύτας, πρὶν ἢ ἀπολαύσωμεν τὸ θέαμα τῆς λαμπρότητος αὐτῶν.

Ἐξετάζοντες, καὶ ἐπιπολαίως μόνον, τὰ διάφορα θανατικὰ μέσα τῶν διαφόρων λαῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εὑρίσκομεν ὅτι τὸ ἐπιεικέστερον αὐτῶν εἶνε ὁ ἀποκεφαλισμός. Ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐχ ἧττον μετεῖχε σκληρότητος καὶ ἀπανθρωπίας, ἐφ' ὅσον ὁ δήμιος δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκτελέσῃ αὐτὸν μετ' ἀσφαλείας καὶ τῆς δεούσης ταχύτητος.

Ἡ ἰδέα λοιπὸν πρὸς τελειοποίησιν τοῦ θανατικοῦ τού-

Ἱσπανίας, οἵτινες μετα πομπῆς καὶ παρατάξεως ἐτέλουν τὰ θανατικὰ αὐτῶν ὄργια.

Ἂν ὅμως αἱ ἐπὶ τῆς πλατείας ταύτης ἱστορικαὶ ἀναμνήσεις μας ἀναδίδουσιν ὀσμὴν αἵματος ἀθῴου, δὲν δικαιούμεθα πᾶσαν τὴν ἐπὶ τούτῳ ἐνοχὴν νὰ ἐπιρρίψωμεν εἰς τὸ νέος εἶδος τῆς λαιμητόμου. Ἐπὶ τρεῖς αἰῶνας καὶ ἐπέκεινα οἱ γάλλοι βασιλεῖς εἶχον ἤδη σπείρει ἐπ' αὐτῆς τὸν σπόρον τῆς μεγάλης καὶ καταστρεπτικῆς ἐπαναστάσεως. Ὁ Κάρολος Νωδὲ λέγει που τῶν συγγραμμάτων του: „Ἂν ὅλαι αἱ κραυγαί, ἃς ἡ ἀπελπισία ἔρριξεν ἐνταῦθα, συνηνοῦντο εἰς

Ἀντουανέττα, τῇ 16. Νοεμβρίου Φίλιππος ὁ δοὺξ τῆς Αὐρηλίας. Τῷ ἑπομένῳ ἔτει ἤρξατο ἡ ἀλληλοκτονία τῶν διαφόρων φατριῶν· τῇ 5. Ἀπριλίου 1794 ἐθανατώθησαν ἐνταῦθα ὁ Δαντών, ὁ Δεμουλέν, ὁ Φάβρος δ' Ἐγλαντίν, ὁ δὲ Σεσέλ, ὁ Φιλιππὼ καὶ πλεῖστοι ἄλλοι, οὓς μετ' ὀλίγον ἠκολούθησαν εἰς τὴν λαιμητόμον καὶ αἱ σύζυγοι καὶ οἱ στενώτεροι αὐτῶν συγγενεῖς. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ ἐπαναστατικὴ κυβέρνησις ἐπετάχυνε τὰς ἐργασίας της κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὥςτε καθ' ἑκάστην ἐγίνοντο μόνον ἐν Παρισίοις περὶ τοὺς 60 ἕως 70 ἀποκεφαλισμούς. Τέλος τῇ 28. Ἰουλίου καὶ

Ο ΓΙΓΙΛΟΤΙΝΟΣ ΕΠΙΔΕΙΚΝΥΩΝ ΤΟ ΜΗΧΑΝΗΜΑ ΤΟΥ.

μίαν καὶ μόνην, αὐτὴ ἤθελεν ἀκουσθῆ καὶ εἰς τὴν ἀπωτάτην τῆς Γαλλίας γωνίαν".

Μικρὸν μετὰ τὴν πρώτην της δοκιμὴν ἡ λαιμητόμος μετηνέχθη ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας. Τὸ μέρος τοῦτο ἐκαλεῖτο τότε πλατεῖα τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς ὑψοῦτο ὁ ὀρειχάλκινος ἀνδριὰς Λουδοβίκου τοῦ ΙΕ'. Ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἡ ἐπανάστασις κατεσκεύασε διώβολα καὶ ἐπὶ τοῦ βάθρου του ἤγειρεν ἄγαλμά τι τῆς ἐλευθερίας ἐκ γύψου, καὶ πρὸ τῶν ποδῶν τῆς θεᾶς ἔμενε διαρκῶς ἐκτεθειμένη ἡ νέα λαιμητόμος.

Πόσον αἷμα ἐχύθη καὶ ἀπερροφήθη ὑπὸ τοῦ ἐδάφους τούτου! Καὶ τὰ γνωστότατα ὀνόματα ἂν τις μόνον ἀπαριθμήσῃ, πάλιν ὁ ἀριθμὸς τῶν θυμάτων τῆς ὀργῆς καὶ τῆς θηριωδίας τοῦ λαοῦ καταντᾷ φοβερός. Λουδοβίκος ὁ ΙΣΤ' ἐκαρατομήθη ἐνταῦθα τῇ 21. Ἰανουαρίου 1793, τῇ 17. Ἰουλίου ἡ Καρλόττα Κορδαΰ, τῇ 2. Ὀκτωβρίου ὁ Βρισσὼ μετα τῶν ἡγετῶν τῶν Γιροντίνων, τῇ 16. Ὀκτωβρίου ἡ Μαρία αὐτὸς ὁ Ῥοβεσπιέρρος, ὁ Ἐρριώ, ὁ Κουτὼν καὶ ὁ Σαὶν Ζοὺστ ἀπῆχθησαν εἰς τὸ αἱμοσταγὲς ἰκρίωμα καὶ τὴν ἑπομένην ἡμέραν τὸν θάνατον αὐτῶν ἐπεσφράγισεν ὁ ἀποκεφαλισμὸς τῶν πλείστων μελῶν τῆς ἐπαναστατικῆς κυβερνήσεως. Μέχρι τῆς 5. Μαΐου 1795 ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ βασιλέως ὑπέστησαν ἐπὶ τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας τὸν διὰ τῆς λαιμητόμου θάνατον περὶ τὰς 3000 ἀτόμων!

Ῥίψωμεν τώρα ἐν βλέμμα καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν εἰκόνα. Ὁ ζωγράφος εἰσάγει ἡμᾶς εἰς τὴν συνέλευσιν καθ' ὃν χρόνον εἶχεν ἀρχίσει ἤδη ἡ φανατικὴ καταδίωξις ὅλων τῶν ὑπόπτων φίλων τῆς βασιλείας. Ἡ μεταξὺ τῶν „Γιροντίνων" καὶ τῶν „Ὀρεινῶν" (οὕτως ἀποκαλουμένων, καθότι τὰ μέλη των κατελάμβανον τὰς ὑψηλότερον κειμένας ἕδρας ἐν τῇ συνελεύσει) ἔχθρα ἦτο πλέον φανερὰ καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξηγεῖται ἡ χαρὰ τῶν παρισταμένων ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῷ νέῳ φονικῷ ἐργαλείῳ, οὗτινος τὴν χρῆσιν ὁ Γυιλλοτῖνος διδάσκει τοὺς περὶ αὐτὸν ἠθροισμένους. Τὰ προς τα

ἄνω ἐστραμμένα βλέμματα, τὰ νεύματα καὶ αἱ κραυγαὶ τῆς ἐπιδοκιμασίας ἀπευθύνονται βεβαίως πρὸς τοὺς ὑψηλὰ καθημένους „Ὀρεινοὺς" καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκέπτας τοῦ βουλευτηρίου, μέλλοντα θύματα τῶν ἀπανθρώπων τούτων τεράτων.

Πολλοὶ εἶπον ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ ἐφευρετὴς ἔπεσε θῦμα τοῦ φονικοῦ αὐτοῦ ἐφευρήματος. Τοῦτο δὲν εἶνε ἀληθές. Ἡ ἐλευθεροφροσύνη του, ἡ χορηγήσασα αὐτῷ θέσιν ἐν τῇ ἐθνικῇ συνελεύσει, τὸν ἤγαγε διαρκούσης τῆς Τρομοκρατίας εἰς τὴν εἱρκτὴν καὶ ἴσως θὰ τὸν ἔφερε καὶ ἐπὶ τῆς λαιμητόμου, ἂν ἡ 9. τοῦ μηνὸς Θερμιδὼρ δὲν ἀπέδιδεν αὐτῷ τὴν ἐλευθερίαν του. Τὴν γαλήνην τῆς ψυχῆς του ὅμως δὲν ἠδύνατό τις πλέον νὰ τῷ ἀποδώσῃ. Ἡ κατάρα, ἥτις αἰωνίως συνέδεσε τὸ ὄνομά του πρὸς τὴν *γυιλλοτίναν*, τὸν ἐβασάνιζε καὶ τὸν ἐτιμώρει καθ' ὅλον του τὸν βίον. Δυςτυχὴς καὶ καταβεβλημένος ἀπεβίωσεν ὁ Γυιλλοτῖνος τῇ 26. Μαΐου 1814. Ὁ υἱός του ἐξητήσατο καὶ ἔλαβε παρὰ Καρόλου τοῦ Γ'. τὴν ἄδειαν ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ κατηραμένον ὄνομά του δι' ἄλλου.

Καὶ ἐν τούτοις ὁ δυςτυχὴς οὗτος ἀπόβλητος τῆς κοινωνίας διπλοῦν εἶχε λόγον ἀθωότητος. Πρῶτον μὲν ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτοῦ ἦτο κυρίως φιλανθρωπικός, καὶ δεύτερον ὅτι οὐχὶ αὐτὸς ἦτον ὁ πρῶτος ἐφευρὼν τοιοῦτον φονικὸν μηχάνημα. Ἡ χρῆσις μηχανῶν καὶ πελέκεων, δι' ὧν ἀπεκόπτετο ἡ κεφαλὴ ἀπὸ τοῦ κορμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, εἶνε ἀρχαιοτάτη καὶ ἡ ἐφεύρεσις αὐτῶν ἀποδίδεται εἰς τοὺς Πέρσας. Μετὰ πολλοῦ χρόνου παρέλευσιν ἐπανευρίσκομεν ἐν Ἰταλίᾳ τοιαύτας μηχανὰς ἐν χρήσει, ἔνθα μάλιστα μόνον οἱ εὐπατρίδαι εἶχον τὸ πλεονέκτημα νὰ θανατόνωνται δι' αὐτῶν.

Κατὰ τὸν 13. αἰῶνα ἀναφαίνεται ἐν Βοημίᾳ παραπλήσιον ἐργαλεῖον, ὁμοίως δὲ καὶ ἐν Γερμανίᾳ. Ταχέως διεδόθη ἡ χρῆσις αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ἰδίᾳ δὲ εἰς Ἀγγλίαν καὶ Γαλλίαν, ὅπου μάλιστα, καθ' ἃ διηγοῦνται, ὁ δοὺξ τοῦ Μοντμορενσὺ ὑπέστη ἐν Τολώσῃ τῷ 1832 τὸν διὰ τῆς λαιμητόμου θάνατον. Εἰς πολλὰ κράτη, ὧν οἱ νόμοι ἐπιβάλλουσι θανατικὰς ποινάς, ἡ λαιμητόμος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκτελῇ τὸ καθῆκόν της, ἀλλ' ὁ πέλεκυς αὐτῆς πατάσσει μόνον τοὺς κοινοὺς κακούργους. Ἐλπίζομεν δὲ ὅτι δὲν θὰ ἐπανέλθωσι πλέον ποτὲ οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι, καθ' οὓς οἱ πολιτικοὶ ἀντίπαλοι ἀπήγοντο κατὰ πλήθη ἐπὶ σφαγήν, ἀφ' οὗ οἱ ἐλεύθεροι νόμοι τῶν πεπολιτισμένων κρατῶν παρέχουσιν ἡμῖν τὴν ἐγγύησιν, ὅτι εἰς τὸ μέλλον εἰρηνικῶς θὰ διεξάγωνται ὅλαι αἱ ἀνατροπαὶ καὶ οἱ ἀγῶνες εἴς τε τὰ πολιτικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα.

* * *

Η ΚΑΤΑΜΕΤΡΗΣΙΣ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ.

Οἱ παλαιότεροι ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐγνώριζον ἀκόμη νὰ χρησιμοποιήσωσιν εἰς τὰς πολλαπλᾶς αὐτῶν χρείας τὸν ἠλεκτρισμόν, δὲν ἤξευρον ἐπίσης πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας τοῦ φωτὸς ἰδιότητας, σὺν ταύταις δὲ καὶ τίς εἶνε ἡ μονὰς αὐτοῦ. Τὴν σήμερον ἀκούομεν καὶ ἀναγινώσκομεν περὶ ἠλεκτρικῶν λυχνιῶν, ὧν τὸ φῶς ἔχει τόσων καὶ τόσων λαμπάδων ἔντασιν, ἐπίσης δὲ γινώσκομεν, ἀφ' οὗ χρόνου εἰςήχθη παντοχοῦ ὁ ἠλεκτρισμός, ὅτι μονὰς τοῦ φωτὸς ὡρίσθη νὰ ἦνε ἡ λαμπάς, ἂν καὶ οἱ πλεῖστοι ἐξ ἡμῶν παντελῶς ἀγνοοῦμεν τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως ταύτης καθὼς καὶ τὸν τρόπον καθ' ὃν συνήθως μετρεῖται τὸ φῶς.

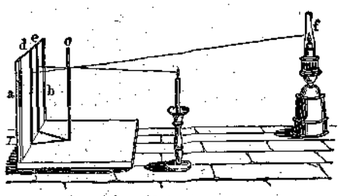

Σχῆμ. 1.

Τὴν δύςκολον ταύτην τέχνην, τὴν φωτομετρικὴν δηλαδή, θὰ προςπαθήσωμεν διὰ βραχέων νὰ καταστήσωμεν καταληπτὴν εἰς τοὺς φίλους ἡμῶν ἀναγνώστας.

Ὅλα τὰ ἐν χρήσει μέτρα ἐξελέγησαν ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου αὐθαιρέτως· αὐθαίρετος ἐπίσης εἶνε καὶ ἡ ἐκλογὴ τῆς μονάδος τοῦ φωτός. Οἱ πρῶτοι σοφοί, οἱ τοιαύτας ἐρεύνας ἐπιχειρήσαντες, φυσικῶς κατέφυγον ἐν πρώτοις πρὸς ἐκείνην τὴν φωτεινὴν πηγήν, ἡ ὁποία ἔκειτο ἐγγύτατα αὐτῶν καὶ εὐχερέστατα ἠδύνατο φῶς νὰ παραγάγῃ, ἤτοι πρὸς τὴν ἁπλῆν ἐκ κηρίου λαμπάδα, οἵαν μέχρι τῆς σήμερον μεταχειρίζονται ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ. Καὶ ὅμως τὸ κηρίον αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ὑπόκειται εἰς μεταβολὰς καὶ δὲν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις εἰς ἀκριβεῖς ἐπιστημονικὰς ἐρεύνας. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν κατεσκεύασαν ἰδιαιτέρας λαμπάδας, τὰς ὁποίας ἡμεῖς δυνάμεθα ν' ἀποκαλέσωμεν *κανονικὰ* κηρία, ἔχοντα 20 ὑποχιλιομέτρων διάμετρον. Ὅλος ὁ κόσμος ὅμως γνωρίζει ἐκ πείρας ὅτι τὸ φῶς τῶν κηρίων εἶνε πάντοτε ἀσταθὲς καὶ ὅτι σπουδαίως ἐπηρεάζεται ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ μήκους τῆς θρυαλλίδος. Καὶ τὸ κακὸν τοῦτο ἠθέλησαν λοιπὸν ν' ἀποφύγωσιν ὁρίσαντες καὶ τὸ ὕψος τῆς φλογὸς τῶν λαμπάδων τούτων, ὅπερ καθ' ὅλας τὰς καταμετρήσεις τοῦ φωτὸς δέον νὰ ἦνε ἀκριβῶς 50 ὑποχιλιομέτρων.

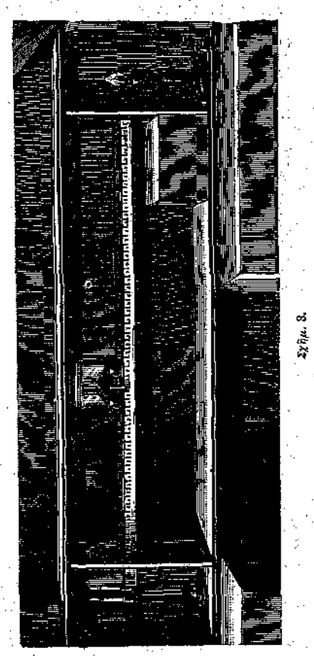

Σχῆμ. 3.

Ἀλλὰ καὶ ἡ μονὰς αὕτη τοῦ φωτὸς πάλιν ὑπόκειται εἰς ἀμφιταλαντεύσεις πολλὰς καὶ σπουδαίας, διότι ἡ φωτιστικὴ αὐτῆς δύναμις ἐξαρτᾶται πρὸς τούτοις καὶ ἀπὸ τῆς χημικῆς ποιότητος τῶν ἐξ ὧν κατασκευάζεται τὸ κηρίον ὑλῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον οἱ Γάλλοι κατέφυγον εἰς ἄλλην πηγὴν φωτὸς καὶ ἐπρότειναν ὡς μονάδα αὐτοῦ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἐφευρεθεῖσαν καὶ λεγομένην *λυχνίαν* Carcel, τῆς ὁποίας ἡ θρυαλλὶς ἔχει εὖρος 30 ὑποχιλιομέτων, ἡ δὲ φλὸξ 40 ὑποχιλιομέτρων ὕψος. Πᾶσαι αὗται αἱ ἐνέργειαι μᾶς διδάσκουσιν ὅτι καὶ εἰς τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν τοῦτο ζήτημα ἤρχισε νὰ ἐπικρατῇ ταραχὴ καὶ διαφωνία, διότι οἵ τε Γάλλοι καὶ οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἄγγλοι ἔχουσιν ἕκαστοι ἰδίαν μονάδα φωτὸς καὶ ταύτην προτείνουσιν ὡς τὴν ἀρίστην.

Φυσικῶς πολλοὶ τῶν φυσιοδιφῶν προέτειναν ἄλλας μο-

νάδας, αἵτινες ἀπερρίφθησαν, καὶ ἄλλοι πάλιν ἐργάζονται ἀδιακόπως πρὸς λύσιν τοῦ σπουδαίου τούτου ζητήματος. Εὐχόμεθα καὶ ἡμεῖς νὰ ἐξεύρωσι μέσον τι πρὸς ἀσφαλῆ καταμέτρησιν τοῦ „οὐρανίου φωτός," ὅμοιον πρὸς τὰ ἄλλα τέλεια μέτρα διὰ τὰ χονδροειδέστερα πράγματα τοῦ κόσμου, οἷον τὸ μέτρον, τὸ χιλιόγραμμον, τὴν λίτραν. Τότε ἀναμφιβόλως θὰ ἐπιτευχθῇ καὶ διεθνής τις ἕνωσις ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, πρὸς τὸ παρὸν ὅμως εἴμεθα βιασμένοι ν' ἀρκώμεθα ἕκαστος εἰς τὰ οὐχὶ λίαν ἀσφαλῆ ἐθνικὰ μέτρα τοῦ φωτός. Ἂς ἀνάψωμεν ἤδη τὴν μονάδα τοῦ φωτός μας διὰ νὰ μετρήσωμεν ὡρισμένην τινὰ φωτιστικὴν πηγήν, π. χ. τὴν ἔντασιν τοῦ φωτὸς τῆς πετρελαιούχου λυχνίας μας. Ἐν πρώτοις ὅμως λαμβάνομεν τὸ θάρρος νὰ ὑπενθυμίσωμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην μας φυσικόν τινα νόμον, τὸν ὁποῖον βεβαίως ἔμαθεν εἰς τὸ σχολεῖον, ὅτι δηλαδὴ ἡ ἔντασις τοῦ φωτισμοῦ ἐπιφανείας τινὸς ἐλαττοῦται ἀναλόγως πρὸς τὸ τετράγωνον τῆς ἀποστάσεως αὐτῆς ἀπὸ τῆς φωτοβόλου πηγῆς. Ἐν τούτοις „ἐπιφάνεια," „τετράγωνον", „ἀπόστασις" ὅλα αὐτὰ καὶ τὰ λοιπὰ ἄλλα μᾶς φαίνονται ὀλίγον σχολαστικὰ καὶ δι' αὐτὸ τὸ ἄξίωμά μας μετατρέπομεν εἰς ἓν ἁπλοῦν παράδειγμα.

Ἀνάπτομεν ἐν σύνηθες σπερματοκήριον καὶ παραδεχόμεθα ὅτι ὑπὸ τὴν λάμψιν αὐτοῦ ἠμποροῦμεν ν' ἀναγνώσωμεν τὰ ἐνταῦθα γραφόμενα εἰς ἀπόστασιν ἑνὸς μέτρου ἀπὸ τοῦ φωτός. Μετὰ τοῦ ἀνὰ χεῖρας τούτου φυλλαδίου τῆς „Κλειοῦς" ἀπομακρυνόμεθα ἐν εἰςέτι μέτρον, οὕτως ὥςτε ἡ ἀπὸ τῆς ἀνοικτῆς σελίδος ἀπόστασις τοῦ φωτὸς νὰ ἦνε δύο μέτρων. Τώρα δὲν διακρίνομεν πλέον τὰ μικρὰ στοιχεῖα τῶν „Ἐπιστολῶν ἐξ Ἑσπερίας" Θὰ τὸ κατορθώσωμεν ἄρά γε ἂν ἀνάψωμεν ἐν ἀκόμη κηρίον; Ἐγὼ λέγω ὄχι· διότι πρέπει ν' ἀνάψωμεν τέσσαρα κηρία ἂν θέλωμεν εἰς δύο μέτρων ἀπόστασιν νὰ ἔχωμεν ἴσον φῶς πρὸς τὸ τοῦ ἑνὸς κηρίου εἰς ἑνὸς μόνον μέτρου ἀπόστασιν. Ἂν δ' ἀπομακρυνθῶμεν τρία καὶ τέσσαρα μέτρα, θὰ ἔχωμεν πρὸς τὸν σκοπὸν ἡμῶν ἀνάγκην ἐννέα καὶ δεκαὲξ κηρίων.

Ἡ γνῶσις λοιπὸν τοῦ φυσικοῦ τούτου νόμου μᾶς ἀρκεῖ πλέον διὰ νὰ μετρήσωμεν τὴν ἔντασιν τοῦ φωτὸς τῆς λυχνίας μας, καὶ θὰ τὴν μετρήσωμεν τώρα διὰ τοῦ ἁπλουστάτου φωτομέτρου, τοῦ ὑπὸ τοῦ γνωστοῦ φυσικοῦ Rumford ἐπινοηθέντος.

Προσκολλῶμεν εἰς τὸν τοῖχον τεμάχιον λευκοῦ χάρτου (πρβλ. a. b. ἐν σχ. 1) καὶ πρὸ αὐτοῦ τοποθετοῦμεν τὸ ἀδιαφανὲς ῥαβδίον c, ἔχον πάχος ὅσον καὶ μολυβδοκόνδυλον. Εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς μικρᾶς ῥάβδου θέτομεν ἤδη τὴν λυχνίαν καὶ τὸ κηρίον, τοῦτο μὲν ἐν δεξιᾷ, ἐκείνην δ' ἐν ἀριστερᾷ. Ἀμφότεραι αἱ φωτοβόλοι πηγαὶ σχηματίζουσιν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ χάρτου ἀνὰ μίαν σκιάν, ἀλλ' ἡ σκιὰ e, ἡ ὑπὸ τοῦ κηρίου σχηματιζομένη, εἶνε ἀμυδροτέρα τῆς ὑπὸ τοῦ φωτὸς τῆς λυχνίας παραγομένης d. Ἤδη ἀπομακρύνομεν βαθμηδὸν τὴν λυχνίαν, μέχρις οὗ ἀμφότεραι αἱ σκιαὶ φανῶσιν ἐξ ἴσου βαθεῖαι. Τοῦτου δὲ γενομένου μετροῦμεν τὴν μεταξὺ κηρίου καὶ μικρᾶς ῥάβδου ἀπόστασιν καὶ εὑρίσκομεν αὐτὴν ἀκριβῶς ἴσην πρὸς ἓν μέτρον, μετροῦμεν δὲ καὶ τὴν τῆς λυχνίας ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου ἀπόστασιν καὶ εὑρίσκομεν αὐτὴν (ἔστω πρὸς ἁπλοποίησιν τοῦ παραδείγματός μας) ἀκριβῶς δύο μέτρων. Δὲν ἔχομεν πλέον ἄλλο τι νὰ κάμωμεν παρὰ νὰ ἐνθυμηθῶμεν τὸ παράδειγμα τῶν τεσσάρων, ἐννέα καὶ δεκαὲξ κηρίων, καὶ νὰ συμπεράνωμεν ὀρθότατα ὅτι ἡ λυχνία, ἡ εἰς διπλασίαν ἀπόστασιν τὴν αὐτὴν πρὸς τὸ κηρίον φωτοβόλον δύναμιν ἔχουσα, οὐχὶ δίς, ἀλλὰ τετράκις πλεῖον τοῦ ἐκείνου φῶς ἐκπέμπει.

Ἀλλ' οἱ μηχανικοὶ καὶ οἱ περὶ τὰς ἐπιστήμας ἀσχολούμενοι μεταχειρίζονται ἄλλα φωτόμετρα, ἐξ ὧν, ὡς τὸ χρησιμώτατον καὶ συνηθέστατον, παραθέτομεν μόνον τὸ τοῦ Βοῦνσεν (Εἰκ. 2). Τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ φύλλου χάρτου A B, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται δι' ἐλαίου ἀλειμμένος καὶ ἑπομένως διαφανὴς κύκλος m. Ἀμφοτέρωθεν τοῦ χάρτου ἵστανται ἐν ἴσαις γωνίαις δύο κάτοπτρα M N καὶ M' N', οὕτως ὥςτε εἰς ἀμφότερα τὰ κάτοπτρα νὰ βλέπωμεν τὴν εἰκόνα τῆς κυκλοτεροῦς κηλίδος. Ἂν ἤδη ἐν δεξιᾷ μὲν τοῦ ἁπλοῦ τούτου μηχανήματος θέσωμεν τὴν λυχνίαν, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὴν ἐκ κηροῦ λαμπάδα, ἀμφοτέρας εἰς ἴσην ἀπόστασιν, θὰ ἴδωμεν φωτεινοτέραν μὲν τὴν εἰκόνα M' N', σκοτεινοτέραν δὲ τὴν M N, θὰ καταντήσωσι δὲ ὅμοιαι μόνον ἀφ' οὗ φέρωμεν τὴν λυχνίαν εἰς διπλῆν ἀπὸ τοῦ κατόπτρου ἀπόστασιν.

Διὰ νὰ μὴ δαπανᾶται δὲ πολὺς χρόνος περὶ τὴν καταμέτρησιν τῶν ἀποστάσεων, τὸ φωτόμετρον τοῦ Βοῦνσεν εἶνε συνηθῶς οὕτω κατεσκευασμένον, ὥςτε ἐν εἴδει μικροῦ ἁμαξίου νὰ κινῆται ἐπὶ μιᾶς κλίμακος (πρβλ. Εἰκόν. 3). Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον δὲν ἔχομεν ἄλλο νὰ κάμνωμεν, παρὰ νὰ ὠθῶμεν αὐτὸ τῇδε κἀκεῖσε ἐπὶ τῶν τροχιῶν τῆς κλίμακος, ἕως οὗ ἀμφότεραι αἱ εἰκόνες τῆς κυκλοτεροῦς κηλίδος φανῶσιν ἐξ ἴσου σκιεραί, καὶ ἔπειτα ἐπιθεωροῦντες τὸ μέγεθος τῆς ἀποστάσεως ὑπολογίζομεν κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἐκτεθέντα τρόπον τὴν ἔντασιν τοῦ φωτὸς τῶν φωτοβόλων ἐστιῶν.

Ὅσον ἁπλαῖ καὶ ἂν φαίνωνται ὅμως αἱ ἀρχαὶ τῆς φωτομετρίας, πάλιν ἡ πρακτικὴ αὐτῶν ἐφαρμογὴ ἐνέχει πλείστας δυςκολίας, τὰς ὁποίας ἐναπόκειται νὰ ὑπερβῶσι καὶ νὰ κατανικήσωσιν ἐπιμελεῖς καὶ τῆς δάφνης τῆς ἐπιστήμης *ὀρεγόμενοι φυσιοδίφαι.*

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ.

Ἡ *Ἑλληνοτούλα*, ἧς ἑτερόρρυθμον ὁμοίωμα κατ' εἰκόνα Ρώσσου ζωγράφου μετεδώκαμεν πέρυσιν, εἶνε ἐξ ἑλληνικοῦ φωτογραφήματος εἰλημμένη, καὶ δὲν διαφέρει τοῦ ξένου ἀριστοτεχνήματος οὔτε κατὰ τὴν σεμνότητα οὔτε κατὰ τὴν χάριν. Ἡ ἐθνικὴ τῶν μητέρων μας στολή, πρὸς ἣν τόσην ἀγάπην ἔχει μόνη ἡ χαριτόβρυτος ἡμῶν βασίλισσα, ἔπρεπε νὰ τυγχάνῃ σκοπίμου τινὸς προτιμήσεως ἀπὸ μέρους τῶν σημαντικωτέρων μάλιστα ἑλληνικῶν οἰκογενειῶν, ἀφοῦ τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ πρὸ πάντων οἱ Γερμανοὶ τοὺς ἀνόστους τοῦ παρελθόντος ἱματισμούς των συχνότατα χρησιμοποιοῦσιν, ἀριστοκρατικῇ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρωτοβουλίᾳ, πρὸς ἀναρρίπισιν τίς οἶδε ποίων παρὰ τῷ λαῷ αἰσθημάτων.

— Οὔτε αἱ ὑπερβολαὶ ἡδοῦς πολυτελείας, οὔτε τὸ ἀπέριττον τῆς πεζῆς πτωχείας ἀφήρεσαν ἀπὸ τοῦ δακτυλίου τὴν ἀμείωτον πάντοτε χάριν, δι' ἧς περιέβαλεν ἀνέκαθεν ἡ ἀνθρωπότης τὸ ἱερὸν τοῦτο κόσμημα. Ὁ δακτύλιος παρὰ παντὶ λαῷ ἔχει τι τὸ ἐξόχως πάντοτε ἰδανικόν, οὐδεὶς δ' ἐξ ἡμῶν δὲν ἔτυχε νὰ μὴ ἀναπολήσῃ τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἥτις στέφει τὴν νεαρὰν ἡμῶν κεφαλὴν διὰ τοῦ ἀνθρωπινωτέρου στέμματος καὶ χρυσόνει τὸν δάκτυλον διὰ τοῦ ἀθωοτέρου χρυσίου. Ἀλλ' εἰς τὸν βίον τῶν γυναικῶν ὁλόκληρον κόσμον ὀνείρων περικλείει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος τοῦ δακτυλίου κύκλος. Καὶ τὸν ἰδανικὸν τοῦτον κόσμον οὐδεὶς ἴσως ἐζωγράφισε περιπαθέστερον τοῦ ὡραίου τῶν Γερμανῶν ποιητοῦ Chamisso. Ἄνευ νεοελληνικῶν ἀκκισμῶν καὶ ἐξεζητημένης ἀφελείας ἐξεστόμισεν ὁ ποιητὴς τὰ ἁπλούστερα πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀφῆκε καὶ τοιαῦτα. Σπανίως ἡ λυρικὴ θέρμη ἔφερεν εἰς τὸ στόμα στιχουργοῦ γλυκύτερα καὶ φρονιμώτερα παραληρήματα. Καὶ ταῦτα ἐν χώρᾳ, ὅπου δὲν εἶνε οἱ δεσμοὶ τῆς οἰκογενείας τόσον, ὅσον οἱ τῶν ἡμετέρων σφιγκτοί, ὁ δὲ παρθενικὸς βίος ὄχι ὅσον ὁ ἰδικός μας ἰδανικός. Τί γίνονται εἰς τὸ γεγονὸς τοῦτο οἱ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς τῶν ποιητῶν νόμοι τῶν κριτικῶν μας; — Τοὺς στίχους τοῦ Chamisso ἐμελοποίησε θαυμασίως ὁ Schumann, ὁ δὲ Τούμαν, ὁ διάσημος ζωγράφος, ἔγραψε λαμπρὰν διὰ τὴν ὑπόθεσιν ζωγραφίαν, καὶ μετὰ τοιαῦτα φοβερὰ ἐν τῇ τέχνῃ προηγούμενα ἐτόλμησεν ὁ Κάρολος Μὰρ νὰ γράψῃ τὴν σημερινὴν τῆς *Κλειοῦς* εἰκόνα. Τὸ ἔργον ἐκρίθη ἐνθουσιωδῶς

ὑπὸ πάντων, διότι ποῖον χεῖλος δὲν ἔψαλεν ἐδῶ τοὺς στίχους τοῦ ποιητοῦ, μὲ τὸν ἦχον τοῦ μουσικοῦ, καὶ ποῖοι ὀφθαλμοὶ δὲν ἐνετρύφησαν εἰς τὴν πρώτην τοῦ ὅλου ζωγραφικὴν παράστασιν, ὥςτε νὰ μὴ δικαιοῦνται νὰ ἐκφέρωσιν ἀκεραίαν κρίσιν διὰ τὸ ἐπιγενέστερον ἀριστούργημα; Ἡ εἰκὼν παρίστησι τὴν πρώτην τοῦ γάμου ἡμέραν καὶ τὴν νύμφην ὀνειροπολοῦσαν ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ δακτυλίου. Τοιαύτας εἰκόνας ἑρμηνεύουσι μόνον στίχοι, ἢ εὔγλωττοι ἀναμνήσεις, ἢ εὐέλπις προςήλωσις.

— Δὲν εἶνε νέα ἡ ὑπόθεσις τῆς εἰκόνος τοῦ Μαυρικίου Röbbecke, ἀλλὰ δεσμεύει τὴν ἡμετέραν προςοχὴν ἡ ἐκτελεστικὴ τόλμη τοῦ εὐφαντάστου ζωγράφου, ποιητικῇ ἀδείᾳ κατορθώσαντος νὰ καταστήσῃ ἀπτὴν σχεδὸν τὴν ἔννοιαν τῆς εὐαγγελικῆς παραβολῆς. Πάντες πολλάκις ἠκούσαμεν κατ' ἔτος ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὅτι „ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προςεύξασθαι· ὁ εἷς Φαρισαῖος καὶ ὁ ἕτερος τελώνης· ὁ Φαρισαῖος σταθεὶς πρὸς ἑαυτὸν ταῦτα προςηύχετο· ὁ Θεὸς εὐχαριστῶ σοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ὥςπερ οἱ λοιποὶ τῶν ἀνθρώπων, ἁρπαγες, ἄδικοι, μοιχοί, ἢ καὶ ὡς οὗτος ὁ τελώνης. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου, ἀποδεκατῶ πάντα ὅσα κτῶμαι. Καὶ ὁ τελώνης μακρόθεν ἑστὼς οὐκ ἤθελεν οὐδὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπᾶραι· ἀλλ' ἔτυπτεν εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ, λέγων· ὁ Θεὸς ἱλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ." Ἐν τοῖς θείοις τούτοις ῥήμασι δίδεται τὸ κείμενον τῆς προςευχῆς ἑνὸς αὐθάδους ὅσον καὶ πλουσίου Φαρισαίου καὶ ἑνὸς μετρίου τὸ φρόνημα ὅσον καὶ θεοπτώχου τελώνου, χαρακτηρίζεται ἡ σημερινὴ ἀντίθεσις τῶν τυχαρπάστων καὶ θρήσκων ὁμογενῶν πρὸς τοὺς πτωχοὺς καὶ εὐσεβεῖς πολίτας. Ἀλλ' ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ ὁδηγήσῃ τὴν φαντασίαν μέχρις οὗ χωρισθῇ ὁ χαρακτὴρ τῆς ἀντιθέσεως διακριτικώτερον. Τοῦτο ἦν ἔργον τοῦ ἡμετέρου καλλιτέχνου, ὅςτις παρέστησε τοὺς ἠθικοὺς τούτους ἀντίποδας ὀρθίους καὶ τελειώσαντας ἤδη τὴν προςευχήν, μεθ' ἣν ὁ ὑπερφίαλος πλούσιος προςέρχεται νὰ δώσῃ ἐλεημοσύνην. Διακωμῳδῶν διὰ τοῦ πτωχαλαζόνος ἤθους του ὁ Φαρισαῖος τὸ θεάρεστον τοῦτο ἔργον γελοιογραφεῖται ὑπὸ τῆς τέχνης, ἥτις ἐν εὐθέτῳ στιγμῇ καὶ δράσει εὗρε κατάφωρον τὴν ὑπερβολὴν τῆς φαρισαϊκῆς προπετείας. Ποίων δὲ ἰδεῶν ὀπαδὸς εἶνε ὁ Φαρισαῖος, τοῦτο δεικνύει ἡ μορφή του· ὁ ἄνθρωπος *πέποιθεν ἐφ' ἑαυτὸν ὅτι δίκαιός ἐστιν, καὶ περιφρονεῖ τοὺς λοιπούς*, λέγει ὁ Λουκᾶς ὡς ἱστορικὸς καὶ ἀντιγράφει ὁ Röbbecke ὡς ζωγράφος.

ΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΕΣΠΕΡΙΑΣ.

Αἱ ὄπισθεν τεθειμέναι συρμικαὶ εἰκόνες (τὸ ὁποῖον σημαίνει, ὅτι δὲν ἔχεις ν' ἀκούσῃς καὶ σήμερον πολιτικά) ἔχουσι τοῦτο τὸ προτέρημα, ὅτι προαγγέλλουσι τὴν ἐλαφρότητα τῶν ἐαρινῶν ἐνδυμασιῶν καὶ ἐξοφλοῦσιν ἕνεκα τῶν ἐκπροθέσμων ἀνακοινωσεών μου πᾶσαν πρὸς τὸν παρελθόντα χειμῶνα νεωτεριστικὴν δοσοληψίαν Σου.

Καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔρχομαι νὰ Σοι ἐκθέσω τὰ κατὰ τὴν ἐφεύρεσιν τῆς πλεκτομηχανῆς, ἔχουσαν ὡς ἑξῆς: Διηγοῦνται ὅτι ὁ Οὐίλλιαμ Lee ἦτον εἷς τῶν μᾶλλον ζωηρῶν φοιτητῶν τοῦ ἐν Ὀξφόρδῃ Πανεπιστημίου, μὴ δυνάμενος ποτέ ν' ἀναρθῇ εἰς τὸ ὕψος τῶν ἐπῶν τῆς Ἰλιάδος, μηδὲ νὰ ἐμβαθύνῃ εἰς τοὺς λόγους τοῦ καθηγητοῦ του τόσον, ὅσον εἰς τοὺς γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς εὐειδοῦς θυγατρός τοῦ „ξενοδόχου τοῦ Λέοντος". Οὕτως αἱ σπουδαί του δὲν προέβαινον μεθ' ὅσης ἔπρεπε ταχύτητος καὶ τάξεως, καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισεν ἡμέραν τινὰ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὴν ἔκθεσμον ταύτην κατάστασιν καὶ νὰ νυμφευθῇ. Ἔρριψεν ὅλα του τὰ βιβλία κατὰ μέρος, ἔδραμεν πρὸς τὴν ἐρωμένην καὶ μετ' αὐτῆς εἰς τὸν ἱερέα.

Ὅτε οἱ αὐστηροὶ καθηγηταὶ ἔμαθον τὸ γεγονός, ἀνηνέχθησαν εἰς τὴν πρυτανείαν τοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἐν τῇ συγκλήτῳ ἀπεφάσισαν παραδειγματικῶς νὰ τιμωρήσωσι τὸν τόσον ἀναιδῶς διὰ τοῦ γάμου του παραβιάσαντα τοὺς νόμους τῆς Σχολῆς φοιτητὴν τοῦτον. Τὸν ἀπέπεμψαν καὶ καὶ τὸν ἀπεδίωξαν κατησχυμμένον καὶ ἐστιγματισμένον μετὰ τῆς ἀτυχοῦς Πεππῆς του· τέσσαρες βελόναι πλεξίματος ἀπετέλουν τὸ μόνον μέσον πρὸς εὕρεσιν τοῦ ἐπιουσίου των ἄρτου. Ἀλλ' ἡ Πεππὴ προθύμως ἤρχισε νὰ πλέκῃ, οἱ ὀφθαλμοί της ἠκτινοβόλουν ἐκ τῆς ζέσεως, οἱ δάκτυλοί της ταχύτερον ἐκινοῦντο, ἐν ᾧ ὁ ἐρωτύλος σύζυγός της ἀπέναντι καθήμενος τὴν παρετήρει καὶ ἐμελαγχόλα, διότι αὐτὸς ἠδυνάτει νὰ ἐργασθῇ. Ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐκάθητο οὕτως ἀργὸς καὶ βεβυθισμένος εἰς σκέψεις μελαγχολικάς. Τὰ ἐν τῇ τέχνῃ φυσικά του προτερήματα ὅμως, μέχρι τοῦδε ὑποκεκρυμμένα καὶ καταπεπνιγμένα ἐν αὐτῷ, ἀφυπνίσθησαν ἐκ τῆς ἀπελπιστικῆς θέσεως, εἰς ἣν εἶχε συμπαρασύρει καὶ τὸ φίλτατόν του πλάσμα ἐπὶ γῆς.

„Ἡ πενία τέχνας κατεργάζεται" λέγει ἡ παροιμία, αὕτη δὲ ἐπρόκειτο νὰ ἐπαληθεύσῃ ἅπαξ ἔτι καὶ εἰς τὸν ἡμέτερον Οὐίλλιαμ.

— Εὕρον, ευρον! ἀνεφώνησεν αἴφνης ἡμέραν τινά. Πῶς; ἠρώτησεν ἡ Πεππὴ μὴ ἐννοήσασα τὴν ἑλληνικὴν ταύτην λέξιν.

— Πεππή, ὑπέλαβεν οὗτος περιχαρής, εὗρον ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ μᾶς σώσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν κατάστασιν. Ἔσπευσε καὶ ἠγόρασε διάφορα ἐργαλεῖα καὶ μετὰ πολλὰς δοκιμὰς καὶ ἀποπείρας κατεσκεύασε . . . τὴν πρώτην πλεκτομηχανήν. Ἤρχισε νὰ πλέκῃ, ἐν ᾧ ἡ σύζυγός του ἐκθαμβος τὸν παρετήρει, μετ' ἐκτάκτου ταχύτητος. Δὲν παρῆλθε πολὺς καιρὸς καὶ ἡ μηχανὴ αὕτη ἐπέφερεν ἀληθῆ ἀνατροπὴν καθ' ὅλον τοῦτον τὸν βιομηχανικὸν κλάδον. Καὶ ἦτον μὲν ἡ μηχανὴ ἀκόμη πρωτογενὴς καὶ μὲ πολλὰς ἐλλείψεις, ἀλλὰ μετὰ βαθμιαίας βελτιώσεις ἔφθασεν εἰς τὴν σημερινήν της τελειότητα. Ἐν βραχεῖ χρονικῷ διαστήματι ἡ Πεππὴ ἔγινε πλουσία καὶ μεγάλη κυρία, ὁ Οὐίλλιαμ ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐθαυμάσθη παρ' ὅλου τοῦ κόσμου ὡς μέγας ἐφευρέτης, ἐν ᾧ οἱ στενοκέφαλοι καὶ σκληροκάρδιοι Καθηγηταὶ τῆς Ὀξφόρδης ἔμειναν ὅλως βέβαια ἄγνωστοι καὶ ἀφανεῖς εἰς τὸν κόσμον.

Ἐν Παρισίοις ἐσχηματίσθη σύλλογος ἀποτελούμενος ἀποκλειστικῶς ὑπὸ νέων καὶ ἔχων σκοπὸν ν' ἀναρριπίσῃ τὴν ὁλονὲν ἀποσβενυομένην ὄρεξιν τῆς νεότητος πρὸς τὸ χορεύειν. Ἐκεῖνος ἐκ τῶν μελῶν, ὅςτις μετὰ τὸ πέρας τῶν Ἀποκρέω ἀποδείξῃ ὅτι ἐπεσκέφθη τοὺς πλείστους χορούς, λαμβάνει δίπλωμα καλλιτεχνικώτατα ἐξειργασμένον. Ἑκάστη ἑκατοντὰς χορευθέντων τετραχόρων ἀμείβεται διὰ βραβείων ἀξίας ἑνὸς εἰκοσαφράγκου. Ὁ κάτοχος τῶν πλείστων ὀρχηστικῶν παρασήμων, τὰ ὁποῖα πρέπει ὄπισθεν νὰ φέρωσι τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τῆς δούσης αὐτὰ κυρίας, λαμβάνει πρὸς ἐνθάρρυνσιν αὐτοῦ μίαν φιάλην καμπανίτου. Ἰδιαίτεροι ἐπόπται ἐπιβλέπουσι τοὺς χορεύοντας *βάλς, πόλκαν* κτλ. καὶ τοὺς μετὰ ζήλου καὶ ἐπιμελείας ὀρχουμένους παρακινοῦσι νὰ ἐξακολουθῶσι μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας νὰ πράττωσι τὸ αὐτό, ἐπιδαψιλεύοντες αὐτοῖς ἀναλόγους ἐπαίνους. Ὁ σύλλογος ἔχει καὶ δωρητὰς καὶ εὐεργέτας, μεταξὺ δὲ τῶν τελευταίων τούτων κυρίαι ὑπέγραψαν ἄχρι τοῦδε τὰ μεγαλείτερα χρηματικὰ ποσά.

Ὁ διάσημος ἐν Παρισίοις ζωγράφος Baudry ἀπέθανε πρὸ ὀλίγου χρόνου. Ὁ καλλιτέχνης οὗτος ἦτο προηγουμένως πτωχὸς μουσικός, περιφερόμενος εἰς τὰς κώμας τῆς Γαλλίας καὶ διὰ τῆς τέχνης του μόλις κερδαίνων τὸν ἐπιούσιον ἄρτον του, καὶ ὅμως δι' ἀπαίστου ἐργασίας καὶ ἀκαμάτου ἐπιμελείας κατώρθωσε νὰ καταστῇ εἷς τῶν περιφανεστέρων καλλιτεχνῶν τῆς Γαλλίας. Τὰ κυριώτερα ἔργα του εἶνε αἱ λαμπραὶ τοιχογραφίαι ἐν τῷ ἐστιατορίῳ τῆς μεγάλης *Ὄπερας* τῶν Παρισίων καὶ ἡ διακόσμησις τοῦ μεγάρου τῆς κομήσσης Πάϊβα, ὅπερ σήμερον εἶνε ἰδιοκτησία τοῦ κόμητος Γουΐδου Χένκελ φὸν Δόννερσμάρκ.

Ἰδοὺ καί τινες πάλιν παρατηρήσεις περὶ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν γυναικῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ πέρυσιν ἔγιναν ἀντικείμενον τῆς Περιεργείας τῆς Ματαιότητος καὶ καθ' ἡμέραν ἐπασχολοῦσι τοὺς ποιητὰς καὶ τοὺς ἐρωτολήπτους. Ὁ Ὀκτάβιος Σουλλὸ λέγει ὅτι αἱ γυναῖκες ἔχουσι συνηθέστερον παρὰ τοὺς ἄνδρας μελαγχροινοὺς ὀφθαλμούς, καίτοι ἡ χροιὰ του προςώπου των γενικῶς εἶνε λευκοτέρα. Ἐξ ἑκατὸν γυναικῶν αἱ 80 ἔχουσι τοὺς

ὀφθαλμοὺς τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός των, ἢ τοῦ πάππου ἢ τῆς μάμμης των. Ἂν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν γονέων ἦνε διαφόρου χρώματος, αἱ θυγατέρες

πολὺ συνηθέστερον ἔχουσι μέλανας παρὰ γλαυκοὺς ὀφθαλμούς, ἐκ τούτου δὲ προέρχεται τὸ ὅτι ὁσημέραι ὁ ἀριθμὸς καὶ τὸ πλῆθος τῶν *βοώπιδων* αὐξάνεται καὶ πληθύνεται. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ εἰς τὰς τρίχας. Πέρυσι τὸ εἴπομεν κάπως ἐπιστημονικώτερον, καὶ σήμερον ἐν συντόμῳ τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, ὅτι αἱ μὲν ἔχουσαι μαύρην κόμην διαρκῶς πληθύνονται, αἱ

δὲ ξανθὴν ἐξακολουθοῦσι ν' ἀφανίζωνται ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. Ὥστε πανταχόθεν μαῦρα εἶνε τὸ πράγματα!

ΜΑΤΑΙΟΤΗΣ ΠΕΡΙΕΡΓΟΥ.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΑ.

Πρὸς βορρᾶν τῆς Κίνας ἐν τῇ ἰαπωνικῇ θαλάσσῃ κεῖται ἡ ἀνεξάρτητος νῆσος Κορέα, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι, τίς οἶδε πρὸς κάρπωσιν ὁποίων συνταγματικῶν ἐλευθεριῶν, ἐδοκίμασαν πρό τινος ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν θερμοκεφάλου νεολαίας χειμερινὴν μεταπολίτευσιν. Πρὸ τοῦ ἐθνοσωτηρίου τούτου γεγονότος παρηγγέλθη εἰς Εὐρώπην ὁ παρατεθειμένος τύπος νέου γραμματοσήμου, ὅπερ μόλις ἐπρόφθασεν ἐπὶ μικρὸν νὰ κυκλοφορήσῃ καὶ ἔγεινε μεθ' ὅλων τῶν ὁμοίων του, καὶ τῶν τύπων, καὶ τοῦ ἐγχωρίου ταχυδρομικοῦ κτιρίου παρανάλωμα τοῦ πυρός, προελθόντος, κατὰ τὰς ἐκεῖθεν ἀσφαλεῖς εἰδήσεις, ἐκ τῆς ἐξάφεως τῶν πνευμάτων. Ὑπάρχουσι φθονεραὶ ὑπόνοιαι ὅτι καθήκοντα πυροσβέστου θ' ἀναλάβῃ αὐτόκλητος ἡ φιλάνθρωπος Ἀγγλία.

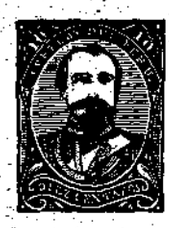

Νομίζει δέ τις, ὅτι ὁ ἀντίκτυπος τῶν ἀνατολικῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀτοπημάτων μεταδίδεται καὶ φέρει εἰς μέσον ὅμοια καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἠπείροις πραξικοπήματα. Εἰς τὸ Περοῦ δηλ. τῆς Ἀμερικῆς αἴφνης μίαν ἀπὸ τὰς τελευταίας πρωΐας ἔξυπνός τις καὶ ὑπογενειοφόρος ἄνθρωπος συνέλαβε τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς καὶ ἐκήρυξεν ἑαυτὸν προϊστάμενον τοῦ τόπου. Συγχρόνως ἐξέβαλεν ἐκ τῶν φυλακῶν ὁμοτίμους ὁπαδούς του καὶ ἐκ τινος χρωμολιθογραφείου νέα γραμματόσημα κατὰ τὸ ἀνωτέρω ὁμοίωμα. — Προσεχῶς θὰ παραθέσωμεν καὶ τὰ γραμματόσημα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας τὰ νέα, τὰ ἐκδοθέντα δηλ. ἐν Φιλιππουπόλει αὐτὴν τὴν νύκτα τῆς ἐξώσεως τοῦ Γαβριὴλ πασσᾶ. Ἀπίστευτα ὅσον καὶ ἀληθινὰ πράγματα!

Καὶ ἐπειδὴ ὁ λόγος περὶ Ἀνατολῆς παρέχομεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ καὶ δεῖγμα τῆς ρωμουνικῆς καινοτομίας τῶν γραμματοσήμων. Ἐξεδόθησαν ταῦτα εἰς μαῦρα ἑνὸς καὶ ἡμίσεως λεπτοῦ (Banu), κόκκινωπὰ 3 λεπτ., ἐρυθρόφαια 15 λεπτ., καὶ κιτρινωπὰ πεντηκοντάλεπτα. Καὶ ἡ νέα αὕτη ἔκδοσις ὑπερτερεῖ τῶν προηγουμένων κατὰ τὴν σταθερότητα τῶν χρωμάτων, ἡ δὲ ἐπιτυχία αὕτη τῶν προσεκτικῶν Ρωμούνων ἔδωκε δικαίαν πάλιν ἀφορμὴν εἰς τοὺς Γερμανοὺς νὰ μᾶς κακίζωσιν, ὡς ἔχοντας τὸ ὡραιότερον γραμματόσημον καὶ διὰ προστύχων καὶ πτηνῶν χρωμάτων ἀσχημίζοντας αὐτό. Καὶ ὅμως τὸ οἰκτρὸν αὐτὸ ζήτημα ἢ μᾶλλον σφάλμα διορθοῦται διὰ τῆς φιλοτίμου δυσίας δεκάδων τινῶν δραχμῶν.

ΜΙΚΡΑ ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ. — κ. Δ. Κ. εἰς Θήραν. Ἐξ ἀνάγκης ἀναβάλλεται ἡ δημοσίευσις. — κ. Ξ. Δ. Ζ. εἰς Ἀθήνας. Δὲν θὰ εἴχετε λάβει τὸ 25. φυλλάδιον. — κ. Φ. Π. εἰς Ἀθήνας. Ἡ ἀγγελία τοῦ „Γεωργίου Πίσσα" θὰ προκαλέσῃ κατάσχεσιν. — κ. Ι. Β. εἰς Ἀθήνας. Ἔχετε ἐπιστολήν μας. — κ. Α. Κ. Ε. εἰς Σμύρνην. Βραδύτερον ἴσως. — κ. Β. Κ. εἰς Χοδεΐδαν. Ἐλήφθησαν ἐκ Βιέννης. Εὐχαριστοῦμεν. — κ. Α. Α Τσ. εἰς Κωνσταντζαν. Σᾶς εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς εὐγενεῖς ἐνθαρρύνσεις. — κ. κ. Ι. Π. εἰς Κέρκυραν, Α. Κ. εἰς Βακαΐον, Δρ. Ν. Ν. εἰς Κραϊόβαν. Ἐλήφθησαν, εὐχαριστοῦμεν. — κ. Ν. Ν. εἰς Λάρνακα. Ἐσημειώθησαν. Ἀκολουθεῖ ἐπιστολή. — κ. Φ. Ξ. εἰς Σιάτισταν. Δὲν ἀπηντήσατε. — κ. Ἰ. Δ. εἰς Θεσσαλίκην. Μὲ τὸ προσεχὲς ταχυδρομεῖον.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ. — Αἱ ἀσθένειαι τῶν τέκνων μας, μετὰ εἰκόνων. — Περὶ Ὑπνωτισμοῦ, ὑπὸ Ἀλεξ. Ρ. Ραγκαβῆ (συνέχεια καὶ τέλος). — Κατὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα (συνέχεια καὶ τέλος), ὑπὸ Μιχαὴλ Μητσάκη. — Νέος τῶν Ραπτομηχανῶν κινητήρ, μετὰ εἰκόνος. — Ἡ δυςτυχισμένη (συνέχεια), κατὰ τὸν Ἰβὰν Τουργένιεφ. — Ἱστορία τῆς Γυιλλοτίνας, μετὰ εἰκόνος. — Ἡ καταμέτρησις τοῦ φωτός, μετὰ τριῶν εἰκόνων. — Πινακοθήκη, ἤτοι ἑρμηνεία τῶν εἰκόνων. — Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἑσπερίας. — Οἱ τελευταῖοι χειμερινοὶ συρμοί, μετὰ δύο εἰκόνων. — Ἡ ἐφεύρεσις τῆς πλεκτομηχανῆς. — Σύλλογος καὶ ἀμοιβὴ χορευτῶν ἐν Παρισίοις. — Ὁ Bandry ἀπέθανε. — Ξανθαὶ καὶ μελαγχροιναί. — Γραμματόσημα. — Καινοτομίαι τρεῖς, μετὰ τριῶν εἰκόνων. — Μικρὰ Ἀλληλογραφία.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ. Ἡ Ἑλληνοπούλα (σελ. 33). — Ὁ Δακτύλιος, εἰκὼν Καρόλου Marr (σελ. 37). — Ὁ Φαρισαῖος καὶ ὁ Τελώνης, εἰκὼν τοῦ Μαυρικίου Röbbecke (σελ. 41).

Ἐκδότης **Π. Δ. ΖΥΓΟΥΡΗΣ.**

Τύποις Bär & Hermann, *ἐν Λειψίᾳ.* — *Χάρτης ἐκ τῆς* Neue Papiermanufactur *ἐν Σταρσβούργῳ.* — *Μελάνη* Frey & Sening, *ἐν Λειψίᾳ.*